

Regeringens propositioner till riksdagen med förslag till utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservicen samt påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa, till allmänt stöd och till utveckling av utkomststödet; bedömning av de samlade konsekvenserna

I denna promemoria beskrivs konsekvenserna av de ändringar som följer av tre regeringspropositioner, framför allt de samlade konsekvenser och de korseffekter som påverkar samma individer och samma grupper av människor, med tanke på bedömningen av konsekvenserna för människor och bedömningen av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Dessutom beskrivs i promemorian propositionernas samlade konsekvenser och korseffekter med tanke på ekonomin, sysselsättningen och myndigheterna.

Promemorian gäller följande tre regeringspropositioner: regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om allmänt stöd och regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomststöd, 64 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, vilka beretts vid social- och hälsovårdsministeriet, samt regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservice, som beretts vid arbets- och näringsministeriet.

Innehåll

1. Inledning	4
2. De viktigaste förslagen i propositionerna	5
2.1 Anmälan som arbetssökande och service som ska tillhandahållas arbetssökande	5
2.2 Social trygghet.....	7
3. Vad förändras inte? Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
3.1 Serviceprocessen för arbetssökande, servicen, åtgärderna i samband med jobbsökning samt utkomstskyddet för arbetslösa.....	9
3.2 Skyldighet för mottagare av utkomststöd att anmäla sig som arbetslösa och ansöka om primära förmåner samt sänkning av utkomststödet grunddel	13
3.3 Behovsprövning av allmänt stöd	13
4. Sammanfattning av de centrala konsekvenserna	13
5. Konsekvenser för de offentliga finanserna, sysselsättningen och myndigheterna	15
5.1 Konsekvenser för de offentliga finanserna och sysselsättningen.....	15
5.2 Arbetskraftsmyndigheter	18
5.3 Folkpensionsanstalten	20
5.4 Velfärdsområdena.....	21
6. Bedömning av de samlade konsekvenserna för människor	21
6.1 Arbetslösa i arbetsför ålder	22
6.2 Konsekvenser för barn, unga och barnfamiljer.....	26
6.3 Personer med funktionsnedsättning.....	27
7. Bedömning av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna	29
7.1 Jämlikhet.....	33
7.2 Rätten till arbete samt näringsfriheten.....	35
7.3 Rätten till social trygghet.....	35
7.4 Stöd för dem som svarar för omsorgen om barn.....	38
7.5 Kommunal självstyrelse	39
BILAGA 1. Sammantagna konsekvenser: Utkomststöd, allmänt stöd och påföljdssystemet inom utkomstskyddet för arbetslösa	42

BILAGA 2. Sammanfattning av konsekvenserna av ändringarna i utkomststödet	
.....	45

1. Inledning

Vid social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet har det utarbetats en bedömningspromemoria om de samlade konsekvenserna av regeringspropositioner och författningar som beretts vid olika ministerier med fokus på de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Dessutom beskrivs i promemorian de samlade konsekvenserna och korseffekterna av olika regeringspropositioner med tanke på ekonomin, sysselsättningen och myndigheterna. Bedömningspromemorian har beretts till stöd för statsrådets och riksdagens beslutsfattande.

I bedömningspromemorian granskas regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om allmänt stöd (nedan RP om allmänt stöd) och regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomststöd (1412/1997), 64 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023) och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) (nedan RP om utkomststöd), vilka beretts vid social- och hälsovårdsministeriet, samt regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservice (nedan RP om utveckling av arbetskraftsservicen), som beretts vid arbets- och näringsministeriet.

De lagändringar som föreslås i regeringspropositionerna avses träda i kraft som följer: RP om allmänt stöd den 1 maj 2026, RP om utkomststödet i huvudsak den 1 februari 2026 och RP om utveckling av arbetskraftsservicen i huvudsak den 1 januari 2026 samt i fråga om serviceplattformen och jobbsökningsprofilerna den 1 september 2026.

Bakgrunden till innehållet i denna promemoria är att både justitiekanslern i statsrådet och riksdagens grundlagsutskott har fäst regeringens uppmärksamhet vid att det i och med att flera av propositionens konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna gäller samma personer är motiverat att granska korseffekterna också med tanke på propositionernas konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna (se t.ex. GrUU 14/2023 rd, stycke 18, GrUU 16/2023 rd, stycke 16). Enligt grundlagsutskottets uppfattning följer av de grundläggande fri- och rättigheternas individuella karaktär dock att konsekvensbedömningarna måste fästa särskild uppmärksamhet vid de fall där de negativa konsekvenserna är som störst, även om antalet sådana fall eventuellt är lågt (GrUU 51/2017 rd, s. 4).

Syftet med promemorian är att identifiera och bedöma de samlade konsekvenserna eller korseffekterna av ändringsförslagen i två eller flera av de ovannämnda regeringspropositionerna. Dessa samlade konsekvenser och korseffekter kan vara mer betydande än konsekvenserna av de enskilda regeringspropositionerna granskade var för sig. Avsikten är inte att ersätta de konsekvensbedömningar som ingår i regeringspropositionerna eller att upprepa dem som sådana, utan att komplettera propositionernas konsekvensbedömningar och analysera de faktiska och eventuella samlade konsekvenserna av ändringsförslagen.

Det finns ingen exakt definition av de samlade konsekvenserna av lagstiftningen. Det finns inte heller någon anvisning om hur dessa konsekvenser ska bedömas. Enligt anvisningarna om konsekvensbedömning vid lagberedning ska man bedöma och ta hänsyn till samverkans effekter med andra projekt. Konsekvenserna kan till exempel vara kumulativa så att ett senare projekt förstärker konsekvenserna av tidigare ändringar.

När det gäller bedömningen av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna är det viktigt att beakta utsatta grupper av människor och analysera konsekvenserna för dem. I bedömningen följs till denna del den tredelade bedömning som nämns i handboken för bedömning av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna vid lagberedning: 1)

identifiering av rättigheter och grupper av människor, 2) kartläggning av centrala (rätts)källor och 3) bedömning av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

1) Identifiering av rättigheter och grupper av människor: I avsnitt 2 beskrivs de centrala ändringar som föreslås i de olika regeringspropositionerna. De föreslagna ändringarna har grupperats enligt regeringsproposition. I avsnitt 3 beskrivs de med tanke på bedömningen väsentliga författningar i gällande lagstiftning som inte förändras.

Det som bedöms är konsekvenserna av dessa ändringar för människor och grupper av människor. De samlade konsekvenserna för människor och för de grundläggande och mänskliga rättigheterna analyseras i fråga om följande grupper av människor: arbetslösa i arbetsför ålder, barn, unga och barnfamiljer samt personer med funktionsnedsättning. Ändringarna påverkar personer i arbetsför ålder, i denna promemoria personer i åldern 18–64 år. Även könsperspektivet analyseras. Analysen av könskonsekvenserna gäller de ovannämnda grupperna av människor, och det görs ingen separat bedömning av könskonsekvenserna.

2) Kartläggning av centrala (rätts)källor: Den huvudsakliga källa som används vid bedömningen är regeringspropositionerna om de ändringar som analyseras samt de rättskällor som utnyttjats i dem.

3) Bedömning av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna: Avslutningsvis ingår ett sammandrag av bedömningen av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Utöver de grundläggande och mänskliga rättigheterna bedöms i promemorian regeringspropositionernas konsekvenser för den kommunala finansieringsprincipen och propositionernas samlade konsekvenser för ekonomin, sysselsättningen och myndigheterna.

Utöver denna promemoria har social- och hälsovårdsministeriet gjort en bedömning av de samlade konsekvenserna av de lagändringar som görs avseende den sociala tryggheten och social- och hälsovårdstjänsterna. I de promemorior som social- och hälsovårdsministeriet publicerat bedöms de samlade konsekvenserna av ändringarna i utkomstskyddet under regeringsperioden med tanke på mottagarna av utkomststöd, inkomstfördelningen och tillgodoseendet av olika människogrupper grundläggande och mänskliga rättigheter. Bedömningspromemoriorna publiceras i Projektportalen: Projektportalen STM062:00/2025.

2. De viktigaste förslagen i propositionerna

2.1 Anmälan som arbetssökande och service som ska tillhandahållas arbetssökande

Anmälan som arbetssökande

En arbetslös som ansöker om utkomststöd ska i regel vara skyldig att anmäla sig hos Arbetskraftsmyndigheten som arbetslös arbetssökande som söker heltidsarbete. Syftet med anmälningsskyldigheten är att hänvisa arbetslösa att söka primära tjänster och de primära förmåner som tryggar utkomsten under tiden av arbetslöshet (inkomstrelaterad dagpenning och allmänt stöd). Undantag från anmälningsskyldigheten kan enligt förslaget göras under vissa förutsättningar. (RP om utkomststöd)

Skyldigheten att anmäla sig som arbetssökande som söker heltidsarbete gäller i fortsättningen även deltidsanställda, personer som sköter barn hemma utan barnavårdsstöd, personer som bedriver olönsam företagsverksamhet och heltidsstuderande utan studiestöd. Anmälningsskyldiga är i fortsättningen också personer som har ett läkarutlåtande om arbetsoförmåga men som inte är berättigade till förmåner på grund av arbetsoförmågan. Det finns cirka 34 000 mottagare av utkomststöd som är löntagare i arbete där antalet arbetstimmar är mindre än 30 timmar i veckan. Antalet heltidsstuderande som får utkomststöd och som inte får studieförmån är cirka 3 400. (RP om utkomststöd)

Skyldigheten att anmäla sig som arbetssökande gäller årligen uppskattningsvis cirka 60 000 personer som för närvarande inte har varit arbetssökande när de fått utkomststöd. Det uppskattas att cirka 44 000 av dem kommer att anmäla sig som arbetssökande. Om villkoren för att få förmånen uppfylls betalas inkomstrelaterad dagpenning eller det nya allmänna stödet till dessa personer. Dessa personer kommer också att omfattas av den serviceprocess som Arbetskraftsmyndigheten ordnar för arbetssökande och av andra tjänster och skyldigheter som stöder jobbsökningen och möjligheterna att få arbete. De omfattas bland annat av skyldigheten att söka ett visst antal arbetsmöjligheter inom den tidsram som Arbetskraftsmyndigheten fastställer. (RP om utveckling av Arbetskraftsservicen, RP om allmänt stöd och RP om utkomststöd)

Serviceprocessen för arbetssökande

Den serviceprocess som Arbetskraftsmyndigheten ordnar för den arbetssökande görs lättare. En inledande intervju ordnas för den arbetssökande inom ramen för en flexiblere tidsfrist än för närvarande, och därefter ordnas på samma sätt som för närvarande ett samtal om jobbsökning med tre månaders mellanrum. I stället för en schablonartad process ordnas för den arbetssökande dessutom kompletterande samtal om jobbsökning utifrån den arbetssökandes servicebehov. Detta gagnar framför allt de arbetssökande som behöver stöd för att söka och få arbete. (RP om utveckling av Arbetskraftsservicen)

Om arbetslösheten blir utdragen för en arbetssökande som får allmänt stöd och som fått inkomstrelaterad dagpenning och allmänt stöd för en viss tid, ska Arbetskraftsmyndigheten i regel ordna de tre följande samtalen om jobbsökning och mellan dessa de kompletterande samtalen om jobbsökning vid Arbetskraftsmyndighetens verksamhetsställe. I fråga om unga personer under 25 år ska den serviceperiod som ordnas vid Arbetskraftsmyndighetens serviceställe i regel vara längre än den period som ordnas för andra arbetssökande. (RP om allmänt stöd)

I den ovannämnda period som ingår i serviceprocessen för arbetssökande i samband med allmänt stöd ska Arbetskraftsmyndigheten säkerställa att bedömningen av den arbetssökandes servicebehov är uppdaterad och att den arbetssökande har hänvisats eller hänvisas till service som motsvarar servicebehovet. I fråga om unga personer under 25 år som saknar utbildning som ger yrkesfärdigheter ska det säkerställas att personen söker till en för honom eller henne lämplig utbildning. Om den arbetssökande inte kan hänvisas till någon service eller om det inte finns behov att göra det, kan den arbetssökandes jobbsökning och förutsättningar att få arbete stödjas genom intensifierad service. Som helhet ökar förslaget om en aktiveringsperiod i anknytning till det allmänna stödet dock inte antalet kundmöten som Arbetskraftsmyndigheten ordnar, utan ändringen gäller endast sättet att ordna servicen. (RP om allmänt stöd)

Enligt förslaget ska det vara mer förpliktande att söka de platser som Arbetskraftsmyndigheten anvisar den arbetssökande. Dessutom förelägger Arbetskraftsmyndigheten den arbetssökande skyldighet att söka fyra arbetsmöjligheter under en granskningsperiod på en månad. Jobbsökningsskyldigheten skärps i fråga om deltidsanställda, men är i övrigt i huvudsak oförändrad.

När det gäller att avstå från föreläggande av jobbsökningsskyldighet fogas till bestämmelsen ett undantag i fråga om deltidsanställda om det inte är möjligt att samtidigt ta emot annat arbete med beaktande av personens arbetsförmåga. (RP om utveckling av arbetskraftsservicen)

Personer som registrerat sig som arbetssökande är skyldiga att skapa och publicera en jobbsökarprofil på serviceplattformen inom utsatt tid. Med hjälp av jobbsökarprofilerna kan arbetsgivare och privata arbetsförmedlingsföretag söka lämpliga arbetstagare, och på motsvarande sätt kan arbetssökande söka lediga arbetsplatser. Om den arbetssökande inte skapar eller publicerar en profil inom den utsatta tidsfristen, ska arbetskraftsmyndigheten sköta detta. (RP om utveckling av arbetskraftsservicen)

En jobbsökarprofil behöver inte skapas eller publiceras bland annat om den arbetssökande inte föreläggs jobbsökningsskyldighet eller om arbetskraftsmyndigheten bedömer att skapande och publicering av en profil på grund av den arbetssökandes arbets- eller funktionsförmåga inte skulle främja möjligheterna att få arbete. I sådana situationer ska inte heller arbetskraftsmyndigheten skapa och publicera en jobbsökarprofil för den arbetssökande. (RP om utveckling av arbetskraftsservicen)

2.2 Social trygghet

Påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa

Det föreslås ändringar i påföljderna inom utkomstskyddet för arbetslösa i fråga om jobbsökningen, serviceprocessen för arbetssökande och den service som stöder jobbsökningen och möjligheterna att få arbete. Ändringarna gäller både dem som får inkomstrelaterad dagpenning och dem som får allmänt stöd. För den första försummelsen föreläggs en sju kalenderdagar lång tid utan ersättning, en så kallad karens. Om försummelserna upprepas förlorar den arbetssökande sin rätt till arbetslöshetsförmån tills vidare och föreläggs alltså skyldighet att vara i arbete. (RP om utveckling av arbetskraftsservicen och RP om allmänt stöd)

Enligt en uppskattning leder förslaget till att cirka 50 000 arbetstagare årligen åläggs påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa. Av de påföljder som åläggs uppskattas ungefär en tredjedel gälla mottagare av inkomstrelaterad dagpenning och två tredjedelar gälla mottagare av allmänt stöd. Den genomsnittliga inkomstrelaterade dagpenningen var cirka 71,01 euro per dag år 2024. Bedömt enligt dessa uppgifter innebär en sju kalenderdagar lång tid utan ersättning att mottagaren av inkomstrelaterad dagpenning förlorar uppskattningsvis cirka 355 euro av förmånen. (RP om utveckling av arbetskraftsservicen)

Antalet ålagda påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa uppskattas motsvara det nuvarande antalet, men antalet tidsperioder utan ersättning uppskattas minska och antalet jobbsökningsskyldigheter uppskattas öka från cirka 8 000 till 15 000 per år. Det uppskattas alltså att fler arbetssökande förlorar sin rätt till inkomstrelaterad dagpenning eller allmänt stöd tills vidare. (RP om utveckling av arbetskraftsservicen)

Allmänt stöd

Grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet för arbetslösa kombineras till en ny förmån som kallas allmänt stöd. I regel motsvarar villkoren för betalning av allmänt stöd villkoren för de nuvarande arbetslöshetsförmånerna, och för en klar majoritet av dem som i nuläget fått arbetslöshetsförmån motsvarar det allmänna stödets belopp grunddagpenningen eller arbetsmarknadsstödet. (RP om allmänt stöd)

Om en arbetssökande försummar sina skyldigheter i anslutning till serviceprocessen för arbetssökande, arbetskraftsservicen eller jobbsökningen, förlorar den arbetssökande sin rätt till allmänt stöd för en viss tid eller tills vidare. År 2024 var arbetsmarknadsstödet genomsnittliga belopp 35,43 euro per dag och grunddagpenningens genomsnittliga belopp 32,28 euro per dag. Bedömt enligt dessa uppgifter innebär en sju kalenderdagar lång tid utan ersättning att mottagaren av allmänt stöd förlorar uppskattningsvis cirka 161–177 euro av förmånen. (RP om utveckling av arbetskraftsservicen och RP om allmänt stöd)

Utkomststöd

Till lagen om utkomststöd fogas en ny paragraf om att mottagare av utkomststöd är skyldiga att ansöka om en primär förmån. Enligt förslaget ska den som ansöker om utkomststöd alltid först ansöka om en förmån som betalas under tiden för studier, arbetslöshet, sjukdom, rehabilitering, arbetsoförmåga och ålderdom eller på basis av ett barns födelse, vid förlust av en försörjare eller vid behov av stöd för boende och som personen kan antas vara berättigad till med tanke på sin livssituation och sina förhållanden. (RP om utkomststöd)

Om en arbetslös person som ansöker om grundläggande utkomststöd inte anmäler sig som arbetslös arbetssökande som söker heltidsarbete och ansöker om en primär förmån som personen med tanke på sin livssituation sannolikt är berättigad till, sänks utkomststödet grunddel med 50 procent. Sänkningen av stödet fortsätter endast tills personen har ansökt om förmåner och anmält sig som arbetslös arbetssökande. Sänkningen ska alltid vara minst en månad. Grunddelen kan dock endast sänkas om sänkningen inte bedöms äventyra den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskälig. Detta gäller årligen uppskattningsvis cirka 8 000 personer. (RP om utkomststöd)

Den sänkning av utkomststödet grunddel med 20 och 40 procent på grund av påföljder som berör utbetalningen av en arbetslöshetsförmån som den som ansöker om utkomststöd får ska göras smidigare, och det säkerställs att sänkningen gäller alla de situationer där utbetalningen av arbetslöshetsförmån avbryts på grund av förmånstagarens arbetskraftspolitiskt klandervärda förfarande. Om mottagaren av utkomststöd förlorar sin rätt till inkomstrelaterad dagpenning eller allmänt stöd, kan utkomststödet grunddel enligt förslaget sänkas som följer:

- en tid utan ersättning på sju eller 30 kalenderdagar → grunddelen sänks med 20 procent i en månad,
- en tid utan ersättning på 45 kalenderdagar → grunddelen sänks med 20 procent i en månad och med 40 procent följande månad,
- jobbsökningsskyldighet eller en motsvarande förmånpåföljd för unga personer under 25 år som saknar utbildning → grunddelen sänks med 20 procent i en månad och därefter med 40 procent i regel i fem månader. Sänkningen kan i dessa situationer dock upphöra redan efter två månader, om rätten till arbetslöshetsförmåner återställs eller om personen inte längre ska betraktas som arbetslös.

Regeln är att utkomststödet sänks på basis av rätten till inkomstrelaterad dagpenning eller allmänt stöd, men i lagen föreskrivs det om vissa undantag. (RP om utkomststöd)

I tabellen nedan specificeras hur sänkningen av grunddelen påverkar personernas nettoinkomster i fråga om olika sänkningsprocenter.

Tabell 1. Konsekvenserna av en sänkning av grunddelen med 20, 40 och 50 procent per hushållstyp enligt 2025 års nivå:

Hushållstyp	Grunddelen sänks med 20 %	Grunddelen sänks med 40 %	Grunddelen sänks med 50 %
Ensamstående	118,70 €	237, 42 €	296,78 €
Ensamförsörjare	135,33 €	270,66 €	338,36 €
Person över 18 år som bor i gemensamt hushåll	100,90 € (*)	201,81 €	252,26 €
Person över 18 år som bor tillsammans med förälder	86,66 €	173,32 €	216,65 €

*) sänkningen av grunddelen avser grunddelen för den person som har agerat klandervärt. Om båda vuxna agerar klandervärt föreslås det att beloppet fördubblas.

Det föreslås att bestämmelserna om de inkomster som ska beaktas i fråga om utkomststödet ändras i lagen om utkomststöd. Enligt gällande lag är förvärvsinkomstavdraget för grundläggande utkomststöd 150 euro i månaden. Det föreslås att avdraget avskaffas för andra än personer under 18 år. För andra än personer under 18 år beaktas i fortsättningen till fullo även andra inkomster och understöd som anses vara ringa. Ändringen påverkar personer och familjer med förvärvsinkomster. Ändringen minskar hushållets nettoinkomst med 150 euro per person över 18 år som har motsvarande eller högre förvärvsinkomster. I en familj med två vuxna kan förändringen alltså vara 300 euro i månaden. År 2024 berördes 47 000 hushåll av förvärvsinkomstavdrag (134 000 utbetalningsmånader med utkomststöd). Barns ringa förvärvsinkomster ska inte heller i fortsättningen beaktas. I barnfamiljer gäller ändringen således endast familjens vuxna. (RP om utkomststöd)

Dessutom föreslås i lagen om utkomststöd en bestämmelse om att utkomststödet grunddel sänks i fråga om myndiga personer. Sänkningens storlek föreslås vara tre procent för ensamstående personer över 18 år och för personer över 18 år som bor hos ena eller båda föräldrarna, 2,1 procent för ensamförsörjare och 1,9 procent för andra personer över 18 år som bor i ett annat gemensamt hushåll än hos sina föräldrar. (RP om utkomststöd)

3. Vad förändras inte?

Det framgick av de utlåtanden som gavs om utkasten till regeringspropositioner under remissen att det fanns missuppfattningar om innehållet i de föreslagna ändringarna. I detta avsnitt beskrivs centrala frågor som inte föreslås bli ändrade.

3.1 Serviceprocessen för arbetssökande, servicen, åtgärderna i samband med jobsökning samt utkomstskyddet för arbetslösa

I lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) finns bestämmelser om tillhandahållande av offentlig arbetskraftsservice för kunder utifrån deras servicebehov, som arbetskraftsmyndigheten

ska bedöma i samråd med den arbetssökande. Det föreslås inte att denna princip ändras. I lagen om ordnande av arbetskraftsservice finns också bestämmelser om den serviceprocess som ordnas för den arbetssökande. Denna process motsvarar i praktiken den nuvarande processen i fråga om inledande intervju och samtal om jobbsökning. I lagen om ordnande av arbetskraftsservice finns också bestämmelser om jobbsökningsskyldigheten, och inte heller i fråga om den föreslås försämringar när det gäller att beakta avvikelser på grund av arbetsoförmåga.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) finns bestämmelser om den skyldighet att söka heltidsarbete som är en förutsättning för arbetslöshetsförmåner och i fortsättningen för allmänt stöd samt om så kallade giltiga orsaker med stöd av vilka det inte föreläggs någon tid utan ersättning, alltså en så kallad karenstid, eller skyldighet att vara i arbete till följd av försummelser i anslutning till den arbetssökandes serviceprocess, service eller jobbsökning. Det föreslås inte att dessa bestämmelser ändras till sitt innehåll till den del de gäller till exempel den arbetssökandes arbetsoförmåga, den lön som betalas för arbetet eller den tid som ges för ordnande av vård för barn.

Nedan behandlas **närmare effekterna av** den arbetssökandes **arbetsoförmåga** på den service som tillhandahålls den arbetssökande, den arbetssökandes jobbsökning och påföljderna inom utkomstskyddet för arbetslösa.

Den arbetssökandes serviceprocess och service samt åtgärder i anslutning till jobbsökningen

Vid bedömningen av den arbetssökandes servicebehov beaktas alltid även arbets- och funktionsförmågan, eftersom den påverkar förutsättningarna för den arbetssökandes jobbsökning och möjligheter att få arbete. Om en kunds servicebehov gör det nödvändigt med annan service än den som arbetskraftsmyndigheten ordnar, ska kunden informeras om vilka andra servicemöjligheter som finns och vid behov hänvisas till en annan myndighets eller serviceanordnares service, vid behov i samarbete med dessa. Arbetskraftsmyndigheten ska vid behov samarbeta med den andra serviceanordnaren för att samordna servicen. Effekterna av den arbetssökandes arbets- och funktionsförmåga på jobbsökningen, möjligheterna att få arbete och den arbetskraftsservice som tillhandahålls blir alltså inte utan bedömning, även om den arbetssökandes arbetsförmåga är tillfälligt eller permanent försämrad. Dessa grundläggande principer i lagen om ordnande av arbetskraftsservice ändras inte.

För den arbetssökande ordnas en inledande intervju och ett samtal om jobbsökning, i regel på samma sätt som i den nuvarande serviceprocessen. Den inledande intervjun inleds enligt förslaget inom 10 vardagar (för närvarande fem vardagar) från det att jobbsökningen inleddes. Samtal om jobbsökning ordnas tre månader efter den inledande intervjun och därefter med tre månaders mellanrum. Den arbetssökandes faktiska arbetsförmåga beaktas på samma sätt som för närvarande i sättet att ordna servicen och i den kontinuerliga bedömningen av servicebehovet i samband med samtalen om jobbsökning.

Sysselsättningsplanen för en arbetslös arbetssökande eller en person som hotas av arbetslöshet ska fortfarande omfatta tre granskningsperioder på en månad, under vilken den arbetssökande ska söka fyra arbetsmöjligheter.

Arbetskraftsmyndigheten ska på samma sätt som för närvarande minska antalet arbetsmöjligheter som den arbetssökande ska söka under granskningsperioden, om myndigheten bedömer att det på den arbetssökandes pendlingsområde inte finns fyra sådana arbetsmöjligheter som den sökande kan få. I bedömningen ska den arbetssökandes arbetserfarenhet, utbildning, övriga kompetens, arbetsförmåga och eventuella skydd för yrkesskicklighet beaktas. I praktiken innebär sänkningen att den arbetssökande ska söka tre, två eller en arbetsmöjlighet i stället för fyra under

granskningsperioden på en månad. Dessutom ska Arbetskraftsmyndigheten även i fortsättningen avstå från att förelägga jobbsökningsskyldighet om den bedömer att det inte alls finns några sådana arbetsmöjligheter som nämns ovan. Att minska eller avstå från att förelägga jobbsökningsskyldigheten är inte förenat med prövningsrätt för Arbetskraftsmyndigheten, och så är inte heller fallet för närvarande, utan ska göras om de förutsättningar som föreskrivs i lag uppfylls. Arbetskraftsmyndigheten ska dock även i fortsättningen ha prövningsrätt i fråga om i vilken utsträckning jobbsökningsskyldigheten ska minskas under granskningsperioderna.

På samma sätt som för närvarande föreläggs ingen jobbsökningsskyldighet om den arbetssökande enligt en medicinsk utredning som betraktas som tillförlitlig saknar arbetsförmåga för sådant arbete som motsvarar den arbetssökandes arbetserfarenhet och utbildning under den tid skyddet för yrkesskicklighet varar och, efter det att skyddet för yrkesskicklighet upphört, för allt slags arbete, och den arbetssökande följer sysselsättningsplanen eller en ersättande plan till den del det enligt planen har avtalats att den arbetssökande ska ansöka om förmån som beviljas på grund av arbetsoförmåga och söka sig till rehabilitering som förbättrar arbets- och funktionsförmågan. Utöver de villkor som nämns ovan är ett ytterligare villkor att den arbetssökandes situation som helhet betraktad är sådan att sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden inte är möjlig. Den övergripande bedömningen görs av Arbetskraftsmyndigheten.

Arbetskraftsmyndigheten ska anvisa den arbetssökande att söka platser som är lämpliga för den arbetssökande. Med anvisande avses åtgärder som motsvarar den nuvarande lagstiftningen. Arbetskraftsmyndigheten ska på samma sätt som för närvarande beakta den arbetssökandes arbetserfarenhet, utbildning, övriga kunskaper och arbetsförmåga vid bedömningen av lämpliga platser. Bedömningen innebär i praktiken att Arbetskraftsmyndigheten inte anvisar den arbetssökande att söka en plats som är olämplig, om Arbetskraftsmyndigheten bedömer att till exempel den arbetssökandes arbetsförmåga är otillräcklig för platsen.

I lagen om ordnande av Arbetskraftsservice föreslås bestämmelser som till sitt innehåll i huvudsak motsvarar de nuvarande bestämmelserna om skyldigheterna för arbetssökande som ansöker om arbetslöshetsförmåner. Dessa skyldigheter ska gälla alla på samma sätt. Till skyldigheterna hör bland annat att aktivt söka arbete och utbildning, att medverka i de åtgärder som ingår i serviceprocessen, såsom inledande intervju, samtal om jobbsökning och kompletterande samtal om jobbsökning, samt att delta i service som är till stöd för jobbsökningen och förbättrar arbetsmarknadsfärdigheterna och möjligheterna att få arbete. Dessutom är den arbetssökande skyldig att informera Arbetskraftsmyndigheten om hur sysselsättningsplanen har följts. På motsvarande sätt som för närvarande föreskrivs det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa om hur ett förfarande som strider mot skyldigheterna påverkar arbetslöshetsförmånen och om så kallade giltiga orsaker i anslutning till dem, såsom inverkan av arbetsförmågan.

Utkomstskyddet för arbetslösa och den arbetssökandes arbetsförmåga

Ett villkor för inkomstrelaterad dagpenning och allmänt stöd är på samma sätt som för närvarande att personen, med undantag av dem som får invalidpension i form av delpension, hos Arbetskraftsmyndigheten anmäler att han eller hon söker heltidsarbete. Enligt den gällande bestämmelsen i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avses med sökande av heltidsarbete att syftet med den arbetssökandes jobbsökning och en eventuell sysselsättningsplan är sysselsättning i heltidsarbete.

Kravet på att söka heltidsarbete gäller också till exempel arbetssökande som enligt en medicinsk utredning är delvis arbetsoförmögna. Även i fråga om dessa personer ersätts genom utkomstskyddet för arbetslösa de ekonomiska förluster som arbetslösheten orsakar, inte utkomsten under tiden av

arbetsförmåga. Att söka heltidsarbete hör till de centrala principerna i systemet med utkomstskydd för arbetslösa.

De ovannämnda förutsättningarna i fråga om sökande av heltidsarbete förblir oförändrade. I praktiken innebär detta att syftet med jobbsökningen för en arbetssökande som enligt en medicinsk utredning är delvis arbetsförmögen ska vara sysselsättning i heltidsarbete som är lämpligt för personen, och arbetsförmågan (med undantag av arbetssökande som får invalidpension i form av delpension) beaktas inte när detta villkor tillämpas.

Målet att den arbetssökande ska få sysselsättning i heltidsarbete är en annan sak än vad som förutsätts av den arbetssökande när han eller hon tillhandahålls service utifrån sitt servicebehov eller anvisas ett visst jobb och vid bedömningen av huruvida jobbsökningsskyldighet ska inkluderas i den sysselsättningsplan som utarbetas i samråd med den arbetssökande. I dessa situationer beaktas den arbetssökandes faktiska arbetsförmåga i enlighet med lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Målet är att endast sådana åtgärder krävs som den arbetssökande klarar av. Så sker inte alltid i praktiken till exempel på grund av att arbetskraftsmyndigheten inte har haft tillräckligt uppdaterade uppgifter om den arbetssökandes arbetsförmåga eller om hälsorelaterade begränsningar som hindrar den arbetssökande från att söka en anvisad plats. Därför ingår i lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestämmelser om så kallade giltiga orsaker med stöd av vilka den arbetssökande inte åläggs en påföljd inom utkomstskyddet för arbetslösa till följd av försummelser som gäller den arbetssökandes serviceprocess, service eller jobbsökning. Det föreslås inte att dessa giltiga orsaker som gäller bristande arbetsförmåga ändras.

Den arbetssökande ska även i fortsättningen ha samma möjlighet som för närvarande att utan att förlora rätten till förmåner låta bli att söka arbete som arbetskraftsmyndigheten anvisar och vägra ta emot detta arbete, om arbetet inte med beaktande av personens arbetsförmåga kan anses vara lämpligt för honom eller henne. I lagen om utkomstskydd för arbetslösa ingår dessutom bestämmelser om att den arbetssökande utan att förlora sin rätt till förmåner kan låta bli att söka det antal arbetsmöjligheter som förutsätts i sysselsättningsplanen, om den jobbsökningsskyldighet som ingår i planen inte motsvarar det som föreskrivs i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. I praktiken innebär detta att om omständigheter som har att göra med den arbetssökandes bristande arbetsförmåga inte har beaktats på det sätt som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice när den arbetssökande förelades jobbsökningsskyldighet, leder försummelse av jobbsökningsskyldigheten inte till att en tid utan ersättning eller skyldighet att vara i arbete föreläggs.

En arbetssökande har en i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsedd giltig orsak att utebli från en inledande intervju, ett samtal om jobbsökning eller ett kompletterande samtal om jobbsökning som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice, om den arbetssökande uteblir från mötet på grund av sjukdom eller olycksfall eller av en orsak som inte beror på personen själv. I praktiken skyddas den arbetssökande också av en bestämmelse enligt vilken tid utan ersättning eller skyldighet att vara i arbete inte föreläggs om den arbetssökande i förväg har underrättat arbetskraftsmyndigheten om att han eller hon är förhindrad att närvara och arbetskraftsmyndigheten godkänner den orsak personen har uppgett för att den inledande intervjun, samtalet om jobbsökning, det kompletterande samtalet om jobbsökning eller den inledande kartläggningen ska senareläggas.

Det föreslås inte att de ovannämnda bestämmelserna om att närvara vid möten som ingår i serviceprocessen ändras till sitt innehåll. Inga ändringar föreslås heller i bestämmelsen om att den arbetssökande har giltig orsak att vägra ta emot annan service och avbryta servicen, om den inte är lämplig med tanke på den arbetssökandes hälsotillstånd eller arbets- och funktionsförmåga.

I det allmänna stödet föreslås inga ändringar i förhållande till nuläget när det gäller hur arbetsoförmåga påverkar rätten till förmåner på grund av arbetslöshet. På allmänt stöd tillämpas enligt förslaget vad som i 3 kap. 3 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om arbetsoförmåga, vilket innebär att en arbetsoförmögen person inte har rätt till allmänt stöd. Som arbetsoförmögen betraktas en person som får en förmån på grundval av fullständig arbetsoförmåga.

3.2 Skyldighet för mottagare av utkomststöd att anmäla sig som arbetslösa och ansöka om primära förmåner samt sänkning av utkomststödet grunddel

Från och med ikraftträdandet av lagen om utkomststöd har utgångspunkten att var och en är skyldig att enligt bästa förmåga dra försorg om sig själv och sitt eget uppehälle samt om sin makes samt sina minderåriga barns och adoptivbarns uppehälle varit oförändrad. Lagen har också från och med dess ikraftträdande gett möjlighet att sänka grunddelen i situationer där en person vägrar ta emot arbete eller delta i en arbetskraftspolitisk åtgärd. Skyldigheten att anmäla sig som arbetslös arbetssökande infördes i lagen om utkomststöd 2001. Sålunda kan det sägas att skyldigheten att anmäla sig som arbetslös arbetssökande och att ansöka om primära förmåner samt sänkningen av grunddelen vid försummelse av skyldigheter alltid har ingått i utkomststödet karaktär av stöd som beviljas i sista hand. Propositionen innehåller dock element som preciserar och skärper dessa skyldigheter och på grund av vilka vissa nya persongrupper i fortsättningen föreläggs att anmäla sig som arbetslösa arbetssökande som söker heltidsarbete. Även påföljderna för den som hänvisats till de primära systemen och inte följer den uppmaningen skärps till många delar. Ingen ändring föreslås heller i lagen om utkomststöd när det gäller principen att grunddelen inte sänks, om sänkningen bedöms äventyra den utkomst som är oundgänglig med tanke på ett människovärdigt liv för ett hushåll som får utkomststöd eller om sänkningen i övrigt kan anses vara oskälig.

3.3 Behovsprövning av allmänt stöd

Den behovsprövning som föreslås i fråga om allmänt stöd kommer att gälla de mottagare av allmänt stöd vars utkomst tryggas av andra egna inkomster av kontinuerlig karaktär än arbetsinkomster. Förvärvsinkomster som erhålls av arbetslösa som får allmänt stöd ska omfattas av jämkning. Vid behovsprövningen av allmänt stöd ska mottagarens egna inkomster men inte förmögenhet beaktas. Vid behovsprövningen av allmänt stöd ska makens eller andra hushållsmedlemmars inkomster eller förmögenhet inte beaktas. Det ovannämnda motsvarar bestämningsgrunderna för behovsprövningen av det nuvarande arbetsmarknadsstödet. På motsvarande sätt som i nuläget ska behovsprövning inte heller tillämpas på allmänt stöd som betalas ut under sysselsättningsfrämjande service. Till skillnad från nuläget ska inkomstgränsen för behovsprövning inte höjas på grundval av make eller barn, utan den ska vara lika stor för alla. Dessutom ska till skillnad från nuläget behovsprövningen gälla personer som uppfyllt arbetsvillkoret.

4. Sammanfattning av de centrala konsekvenserna

Om propositionerna genomförs, kommer de samlade konsekvenserna att beröra den arbetslösa arbetskraften, som är en mycket heterogen grupp av människor. De samlade konsekvenserna för arbetslösas utkomst beror i huvudsak på konsekvenserna av de arbetslösas beteende. En närmare bedömning av dessa konsekvenser är dock förenad med betydande osäkerhetsfaktorer. Syftet med påföljderna och hotet om sådana är också att styra personens beteende. På grund av arbetslöshetens åldersgruppsvisa struktur och könsfördelningen bland arbetslösa och mottagare av utkomststöd uppskattas konsekvenserna framför allt gälla unga och män. Även lågutbildade, invandrare och långtidsarbetslösa kommer sannolikt att vara föremål för de samlade konsekvenserna. En central samlad konsekvens är att individens utkomst påverkas.

De grundläggande fri- och rättigheter som är centrala med tanke på propositionerna är jämlikhet, rätt till arbete, näringsfrihet och rätt till social trygghet, vilka tryggas i grundlagen. Dessutom bedöms i promemorian förhållandet till de förpliktelser som är internationellt bindande för Finland, såsom FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Olika funktionsnedsättningar påverkar handlingsmöjligheterna på olika sätt, så det går inte att dra generella slutsatser om konsekvenserna för alla personer med funktionsnedsättning. Hälсотillståndet hos mottagarna av utkomststöd är i snitt sämre än hos den övriga befolkningen, vilket innebär att övergången för mottagarna av utkomststöd från utkomststöd till utkomtskydd för arbetslösa kan vara förenad med utmaningar, om personens arbets- och funktionsförmåga är svag. De ändringar som föreslås i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen avses dock leda till att arbetskraftsmyndigheterna beaktar arbets- och funktionsförmågan på ett bättre sätt och kan lägga resurser på de arbetssökande som behöver mer stöd. Förslagen främjar faktisk jämlikhet. De ändringar som föreslås i propositionerna resulterar inte heller i att personer med funktionsnedsättning till exempel förlorar sin rätt till utkomtskydd för arbetslösa på grund av att de vägrar ta emot arbete som de på grund av sin funktionsnedsättning inte kan utföra eller i att grunddelen i deras utkomststöd sänks på grund av partiell arbetsförmåga eller funktionsnedsättning. Det allmänna stödet anses trygga den grundläggande försörjningen för personer med funktionsnedsättning när de är arbetslösa och fullgöra de förpliktelser som är bindande för Finland enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Propositionerna anses inte heller i övrigt stå i strid med jämlikhetskravet enligt grundlagen. Skyldigheten enligt propositionen om utkomststöd att hos arbetskraftsmyndigheten anmäla sig som arbetssökande som söker heltidsarbete kommer endast att gälla personer som inte har någon godtagbar orsak att inte ta emot arbete. I propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen beaktas också i fråga om skyldigheten att publicera jobbsökarprofiler till exempel personernas arbetsförmåga och språkkunskaper. De samlade konsekvenserna av förslagen medför också en positiv inverkan på jämlikheten i situationer där personer övergår från utkomststödet.

Rätten till social trygghet försvagas endast av att utkomststödet förvärvsinkomstavdrag slopas och av den nivåförändring som föreslås i grunddelen. Till övriga delar kan arbetslösa som söker utkomststöd och personer som hänvisas att anmäla sig som arbetssökande hos arbetskraftsmyndigheten och som söker utkomststöd genom sitt eget förfarande handla så att de inte förlorar sin rätt till arbetslöshetsförmåner eller så att utkomststödet belopp inte sänks. Det uppskattas att det årliga antalet nya arbetssökande som på grundval av de samlade konsekvenserna av ändringarna föreläggs skyldighet att vara i arbete och som omfattas av prövning av sänkning av utkomststödet grunddel kommer att vara cirka 4 200. Det ökade antalet sänkningar av utkomststödet grunddel till följd av de samlade konsekvenserna av propositionerna beräknas minska utgifterna för utkomststödet med cirka fem miljoner euro per år. Dessutom bedöms de samlade konsekvenserna i någon mån stärka reformernas självständiga sysselsättningseffekter.

De ändringar som innebär att mottagare av utkomststöd övergår till att omfattas av den orsaksbaserade förmånen, det vill säga utkomstskyddet för arbetslösa, stöder genomförandet av den prioriteringsordning för sociala förmåner som avses i grundlagen. Dessutom har alla tre propositioner bedömts bilda en helhet som stöder den i grundlagen tryggade rätten till arbete.

Konsekvensen av alla tre propositioner är att Arbetskraftsmyndighetens arbetsmängd blir klart mindre. Även om de ändringar som föreslås i propositionen om utkomststöd och propositionen om allmänt stöd bedöms öka Arbetskraftsmyndighetens arbetsmängd, kommer de ändringar som föreslås i propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen att minska arbetsmängden så mycket att den till följd av de samlade konsekvenserna av propositionerna minskar med cirka 450 årsverken. De samlade konsekvenserna av propositionerna anses inte heller stå i strid med kommunernas självstyrelse, som tryggas i grundlagen, eller äventyra genomförandet av finansieringsprincipen.

Förslagen i propositionen om utkomststöd och i propositionen om allmänt stöd kommer att öka Folkpensionsanstaltens arbetsmängd bland annat på grund av att sänkningarna av utkomststödet grunddel blir fler, antalet sökande av primära förmåner (i huvudsak allmänt stöd) ökar och antalet begäranden om omprövning ökar. Till följd av detta ökar kostnaderna med 10 miljoner euro. De samlade konsekvenserna av alla tre propositioner är indirekta för välfärdsområdena, eftersom inga fler uppgifter föreslås för välfärdsområdena. Konsekvenserna grundar sig på bättre och snabbare servicehandledning.

5. Konsekvenser för de offentliga finanserna, sysselsättningen och myndigheterna

I avsnittet bedöms propositionernas samlade konsekvenser för den offentliga ekonomin och sysselsättningen samt myndigheterna.

Konsekvenserna för kommunernas ekonomi hänger väsentligen ihop med den så kallade finansieringsprincipen, som härleds ur grundlagen. På grund av detta redogörs för dessa konsekvenser nedan i avsnitt 7.5.

5.1 Konsekvenser för de offentliga finanserna och sysselsättningen

De konsekvenser på årsnivå som presenteras i tabellen 2 beskriver en situation där de föreslagna ändringarna är i kraft fullt ut.

Tabell 2.

	RP om utveckling av arbetskraftsservicen (ANM)	RP om allmänt stöd (SHM)	RP om utkomststöd (SHM)	Propositionerna sammansatt
Ikraftträdande	1.1.2026 (huvudsakligen)	1.5.2026	1.2.2026 (huvudsakligen)	Ändringarna träder i kraft under 2026. År 2027 är propositionernas konsekvenser fullskaliga.

Konsekvenserna för de offentliga finanserna sammanlagt (utan sysselsättningseffekter) (mn euro)	-16,0	-4,2	-52,4	Propositionerna stärker de offentliga finanserna utan sysselsättningseffekter med sammanlagt cirka 78 miljoner euro, när propositionernas självständiga konsekvenser och den besparing i utkomststödet som är en samlad konsekvens beaktas (se raden för utkomststöd nedan).
Sysselsättningseffekt (sysselsatta)	400	175	1200	Bedömningen av sysselsättningseffekterna är förenad med osäkerhet. De samlade konsekvenserna av propositionerna beräknas resultera i 1 775 fler sysselsatta. De ändringar som föreslås i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen när det gäller påföljderna inom utkomstskyddet för arbetslösa och i fråga om utkomstskyddet kan dessutom sammantaget öka sysselsättningen med närmare 200 sysselsatta. Det är möjligt att samma personer ingår i bedömningarna av sysselsättningseffekterna i de olika propositionerna. Eftersom en person endast kan få arbete en gång, kan den totala summan i bedömningen av de samlade konsekvenserna när det gäller sysselsättningseffekter vara större än den faktiska sysselsättningseffekten. Denna osäkerhet kan dock bedömas vara av ringa omfattning. Propositionerna kan tillsammans också resultera i att sannolikheten för att en viss person ska få arbete kan öka.
Konsekvenserna av förändringarna i sysselsättningen för de offentliga finanserna (mn euro)	-9,7	-4,0	- 29,0	Propositionernas sammanräknade sysselsättningseffekt som stärker de offentliga finanserna är cirka 48 miljoner euro, när den ovannämnda ökning på cirka 200 sysselsatta som är ett resultat av propositionernas samlade konsekvenser beaktas.
Per utgiftsslag (mn euro)				
Grundskydd inom utkomstskyddet för arbetslösa sammanlagt -varav statsandel (33.20.52)	-25,4 -17,3	-4,2 -3,0	+148,0 +99,0	Förändringarna i kostnaderna för grundskyddet (grunddagpenning, arbetsmarknadsstöd och allmänt stöd) inom utkomstskyddet för arbetslösa fördelas mellan staten och kommunerna
Inkomstrelaterad dagpenning inom utkomstskyddet för arbetslösa sammanlagt -varav statsandel (33.20.50)	-26,0 -10,8	0	0	Förändringarna i kostnaderna för inkomstrelaterad dagpenning fördelas mellan staten, kommunerna och Sysselsättningsfonden (andel som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier)

Bostadsbidrag 33.10.54	+2,3	0	Ringa	
Utkomststöd (staten 33.10.57)	+21,8	0	-188,0	Kommunerna finansierar hälften av förändringen i kostnaderna för det grundläggande utkomststödet genom statsandelar med två års fördröjning. Hela förändringen beaktas dock i budgeten under moment 33.10.57. Som samlad konsekvens av propositionerna beräknas kostnaderna för utkomststöd minska med cirka 171 miljoner euro. Konsekvensen uppstår till följd av de separata konsekvenserna av propositionen om utkomststöd och av propositionen om allmänt stöd samt av deras samlade konsekvenser. Samlade konsekvenser uppstår i och med att propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen beräknas öka de påföljder som åläggs i fråga om arbetslöshetsförmånen och som leder till att grunddelen sänks i det grundläggande utkomststödet. År 2024 hade mottagarna av utkomststöd sammanlagt cirka 17 000 gällande utlåtanden i kraft i det graderade påföljdssystemet inom utkomstskyddet för arbetslösa. Dessa utlåtanden har i samband med reformen av utkomststödet beräknats öka antalet utbetalningsmånader för sänkt grunddel med cirka 40 000 (denna konsekvens har beaktats i propositionen om utkomststöd). Ändringarna i påföljdssystemet har i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen bedömts öka antalet fall där skyldighet att vara i arbete som föreläggs inom utkomstskyddet för arbetslösa. För mottagare av utkomststöd kompenserar utkomststödet minskningen av arbetslöshetsförmånen (denna konsekvens har beaktats i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen). I fortsättningen kan det ökade antalet fall där skyldighet att vara i arbete föreläggs leda till att grunddelen sänks för mottagarna av utkomststöd. Sänkningarna av grunddelen beräknas öka i fråga om cirka 26 000 utbetalningsmånader, vilket

				minskar utgifterna för utkomststödet med cirka fem miljoner euro.
Skatteinkomster (negativt tal beskriver ökade skatteinkomster)	+12,4	+1,2	-30,0	Förändringarna av arbetslöshetsförmånerna påverkar skatteintaget. Till följd av propositionernas samlade konsekvenser beräknas skatteinkomsterna öka med cirka 16 miljoner euro.
Statlig finansiering för kommunal basservice	-1,08		+68,0	I samband med reformen av utkomststödet höjs kommunernas finansieringsandel av utkomststödet för 18–24-åringar till hundra procent från och med 2027. Kommunerna kompenseras för detta genom statsandelarna.
Ökning av arbetskraftsmyndigheternas kostnader (kommuner)			+7,0	Propositionen om utkomststöd bedöms öka arbetskraftsmyndighetens arbetsmängd när antalet arbetssökande ökar på grund av ändringarna i utkomststödet. Detta bedöms dock inte vara en ny uppgift eller en uppgift som utvidgas för kommunerna.
Utgifter av engångsnatur Omkostnader för offentlig arbetskrafts- och företagsservice (staten) Utveckling av digitaliseringen inom arbetskraftsförvaltningen (staten)	2,0 2,0			De kostnader för informationssystem som det allmänna stödet och utkomststödet föranleder UF-centret ingår i tabellen i de uppskattade kostnaderna enligt propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen.
Folkpensionsanstaltens omkostnader	0	+0,5	+10,0	Propositionernas samlade konsekvenser för Folkpensionsanstaltens omkostnader är cirka 10,5 miljoner euro. När det gäller det allmänna stödet ökar arbetsmängden i och med att behovsprövningen utvidgas till att gälla fler fall än tidigare. När det gäller utkomststödet ökar arbetsmängden särskilt på grund av fler sänkningar av grunddelen och den prövning som hänför sig till dem. Dessutom bidrar ett större antal sökande av primära förmåner och ett större antal begäranden om omprövning till ökningen.

5.2 Arbetskraftsmyndigheter

I propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen föreslås det att serviceprocessen för arbetssökande ändras så att arbetskraftsmyndigheternas prövningsrätt vid ordnande av

kompletterande samtal om jobbsökning utökas. Det föreslås inte att prövningsrätten i fråga om ordnande av andra kundmöten som ingår i serviceprocessen (inledande intervju, samtal om jobbsökning) utökas. Den utökning av prövningsrätten som föreslås i serviceprocessen bedöms resultera i att Arbetskraftsmyndigheternas lagstadgade uppgifter blir betydligt färre. När det gäller de övriga delområdena i propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen kommer de ändringar som föreslås i fråga om de arbetserbjudanden som Arbetskraftsmyndigheterna anvisar samt utarbetandet och publiceringen av jobbsökarprofiler, personuppgiftsansvaret för informationsresursen för jobbsökarprofiler och tillsynen över användningen av serviceplattformen att i ringa mån öka Arbetskraftsmyndigheternas lagstadgade uppgifter. Som helhet bedöms de ändringar som föreslås i propositionen om utveckling av Arbetskraftsservice minska Arbetskraftsmyndigheternas lagstadgade uppgifter med ett antal som motsvarar 572 årsverken. Ur den arbetssökandes synvinkel gör utökningen av prövningsrätten i genomförandet av serviceprocessen det möjligt att bättre än för närvarande beakta varje kunds individuella jobbsökningssituation, vilket bedöms minska de kundmöten som det med beaktande av kundens situation inte finns något betydande behov av. Dessutom gör utökningen av prövningsrätten det möjligt att bättre rikta Arbetskraftsmyndigheternas resurser till att betjäna de kunder som drar mest nytta av servicen.

I propositionen om allmänt stöd föreslås vissa sådana ändringar i serviceprocessen för arbetssökande som har konsekvenser för Arbetskraftsmyndigheterna. Enligt propositionen ska Arbetskraftsmyndigheterna för de kunder som får allmänt stöd ordna en aktiveringsperiod för mottagare av allmänt stöd när arbetslösheten blir utdragen. Aktiveringsperioden inleds i och med det första samtal om jobbsökning som ingår i serviceprocessen för arbetssökande och som ska ordnas då de tidsfrister som fastställer när en aktiveringsperiod för det allmänna stödet börjar har överskridits. Även de följande samtalen om jobbsökning som ingår i serviceprocessen ska ordnas som kundmöten som ingår i aktiveringsperioden. Samtalen ska ordnas med tre månaders mellanrum på ett sätt som motsvarar nuläget och i enlighet med propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen. Eftersom kundmötena under aktiveringsperioden för en mottagare av allmänt stöd bygger på de samtal om jobbsökning som ska ordnas på ett sätt som motsvarar nuläget och i enlighet med propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen, påverkar de föreslagna ändringarna inte antalet kundmöten som ordnas av Arbetskraftsmyndigheterna i fråga om de samtal om jobbsökning som ingår i aktiveringsperioden.

Med avvikelse från nuläget och propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen ska de samtal om jobbsökning som ingår i aktiveringsperioden för en mottagare av allmänt stöd enligt propositionen om allmänt stöd i princip alltid ordnas som möten ansikte mot ansikte. I nuläget och i enlighet med propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen ska i serviceprocessen för en arbetssökande endast den inledande intervju som inleder serviceprocessen i princip ordnas som ett möte ansikte mot ansikte, och de övriga kundmötena ska ordnas på det ändamålsenligaste sättet med beaktande av den arbetssökandes servicebehov och förhållanden. Sålunda kommer de ändringar i serviceprocessen för arbetssökande som föreslås i propositionen om allmänt stöd att öka antalet kundmöten som ordnas ansikte mot ansikte. Detta bedöms resultera i högst en ringa ökning av arbetsmängden hos Arbetskraftsmyndigheterna. De föreslagna ändringarna ökar användningen av Arbetskraftsmyndigheternas lokaler för kundmöten ansikte mot ansikte, vilket ökar Arbetskraftsmyndigheternas behov av lokalresurser. Ur de arbetssökandes synvinkel förutsätter de ändringar som föreslås i propositionen om allmänt stöd ett större antal besök vid Arbetskraftsmyndigheternas verksamhetsställen, vilket har ringa konsekvenser för kundernas tidsanvändning och resekostnader i anslutning till myndighetsbesök. Å andra sidan kan det ökade antalet möten ansikte mot ansikte anses ge ett mervärde i kundservicen i och med att det uppstår en närmare kontakt med myndigheten.

De ändringar som föreslås i propositionen om utkomststöd beräknas öka antalet arbetslösa arbetssökande med i snitt 44 000 personer under ett år. Bedömningen är förenad med betydande osäkerhet när det gäller beteendeantagandena. Dessutom kan en del av den uppskattade målgruppen redan vara kunder hos Arbetskraftsmyndigheten. År 2024 fanns det sammanlagt 793 000 olika kunder vid arbets- och näringsförvaltningen, vilket innebär att antalet kunder hos Arbetskraftsmyndigheterna beräknas öka med cirka 5,5 procent till följd av propositionen. Serviceprocessen för arbetssökande är den enda lagstadgade uppgift som Arbetskraftsmyndigheterna ska iaktta när de betjänar kunder. Serviceprocessen för de ytterligare 44 000 kunder som i och med propositionen om utkomststöd ska betjänas av Arbetskraftsmyndigheterna förutsätter utöver serviceprocessen för de nuvarande kunderna en arbetsinsats som uppskattningsvis motsvarar 118 årsverken. Av dessa 44 000 kunder ska en del redan för närvarande hänvisas till Arbetskraftsmyndigheten och arbetslöshetsförmånen, och för en del kommer hänvisningen till Arbetskraftsmyndigheten att tidigareläggas jämfört med nuläget. Därför bedöms det att dessa personer dock inte utgör någon egentlig ny eller växande uppgiftsgrupp för Arbetskraftsmyndigheten.

I mars 2026 ska Folkpensionsanstalten enligt förslaget hänvisa dem som ansöker om utkomststöd att anmäla sig som arbetslösa arbetssökande. Fram till utgången av 2026 kommer uppskattningsvis cirka 44 000 personer att ha blivit arbetssökande. År 2026 beräknas antalet arbetslösa arbetssökande öka med i snitt 10 000 personer och därpå följande år med 16 000 personer. Efter det förväntas antalet arbetslösa arbetssökande inte längre öka. Detta grundar sig på antagandet att antalet avslutade perioder av arbetslöshet och jobbsökning ökar.

De samlade konsekvenserna av propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen, propositionen om allmänt stöd och propositionen om utkomststöd är att Arbetskraftsmyndigheternas arbetsmängd blir tydligt mindre. Även om propositionen om utkomststöd bedöms öka arbetsmängden för Arbetskraftsmyndigheterna och de ändringar som föreslås i propositionen om allmänt stöd i ringa mån kan öka det arbete som krävs av Arbetskraftsmyndigheterna i och med att antalet möten ansikte mot ansikte ökar, ger bedömningar vid handen att den prövningsrätt som föreslås i propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen i fråga om kompletterande samtal om jobbsökning kommer att minska arbetsmängden för Arbetskraftsmyndigheterna i så stor utsträckning att Arbetskraftsmyndigheternas lagstadgade uppgifter som helhet minskar med cirka 450 årsverken till följd av propositionerna. De samlade konsekvenserna av propositionerna leder till att Arbetskraftsmyndigheterna oftare än för närvarande kommer att träffa kunderna ansikte mot ansikte, vilket följer av de ändringar som föreslås i propositionen om allmänt stöd. I de övriga propositionerna föreslås inga ändringar som ökar antalet möten ansikte mot ansikte. Det ökade antalet möten ansikte mot ansikte resulterar i att behovet av lokalresurser för mötena direkt ökar.

5.3 Folkpensionsanstalten

Enligt förslaget ska Folkpensionsanstalten svara för verkställandet av det allmänna stödet. Detta motsvarar nuläget när det gäller grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet. Uppskattningsvis 220 000 personer kommer att få allmänt stöd varje månad. Uppskattningen är förenad med osäkerhet som hänger samman med konjunkturutvecklingen. I och med att arbetsmarknadsstödet och grunddagpenningen slås samman kommer Folkpensionsanstalten att verkställa en enda grundskyddsförmån för arbetslösa i stället för två. De föreslagna ändringarna har bedömts öka Folkpensionsanstaltens arbetsmängd trots det som konstateras ovan och trots att förutsättningarna för att få allmänt stöd och bestämningsgrunderna för allmänt stöd i stor utsträckning är desamma som i fråga om de nuvarande arbetslöshetsförmånerna. Bestämningsgrunderna för behovsprövning och för väntetiden för personer som saknar yrkesutbildning ska utredas för varje sökande av allmänt

stöd, vilket ökar Folkpensionsanstaltens arbetsmängd, eftersom några sådana grunder i nuläget inte utreds när det gäller dem som får grunddagpenning. Behovsprövningen bedöms inte öka behovet av utkomststöd, eftersom de inkomster som beaktas vid behovsprövningen också minskar behovet av utkomststöd. Under väntetiden för allmänt stöd kan man ansöka om utkomststöd, om man inte får arbete och inte kan trygga sin försörjning med sina övriga inkomster.

Propositionen om utkomststöd beräknas öka antalet arbetslösa arbetssökande med i snitt cirka 16 000 personer per år. Detta bedöms också öka antalet mottagare av allmänt stöd i större utsträckning än vad som uppskattats i propositionen om allmänt stöd. I propositionen om utkomststöd har man bedömt att Folkpensionsanstaltens omkostnader ökar både i fråga om handläggningen av utkomststödet och med tanke på arbetsmarknadsstödet/det allmänna stödet och andra primära förmåner. Folkpensionsanstaltens uppskattning av den ökade arbetsmängden och kostnadsökningen till följd av den är som helhet 10 miljoner euro. Kostnaderna består av det extra arbete som föranleds av att sänkningarna av grunddelen blir fler, av mer arbete med att avgöra arbetslöshetsförmåner och av det ökade antalet begäranden om omprövning. Dessutom förväntas de nya personer som börjar omfattas av utkomststödet och som kommer att hänvisas att ansöka om primära förmåner samt arbetsmängden inom kundservicen att resultera i ytterligare belastning. För detta har dock inte beräknats några kostnadseffekter.

Utvecklingen av Folkpensionsanstaltens arbetsmängd och hur anslagen under moment 33.10.60 i statsbudgeten räcker till följs och ses vid behov över i de årliga ram- och budgetprocesserna för statsfinanserna.

5.4 Velfärdsområdena

Konsekvenserna (aktiveringsperioden för mottagare av allmänt stöd och hänvisningen från arbetskraftsservice till social- och hälsovårdstjänster samt att mottagare av utkomststöd i större utsträckning än tidigare hänvisas från arbetskraftsservice till social- och hälsovårdstjänster) är indirekta, eftersom velfärdsområdena inte föreslås få fler uppgifter. De indirekta konsekvenserna beror på de arbetslösa arbetssökandenas servicebehov.

I fråga om propositionen om utkomststöd är målet att de så kallat inkomstlösa kunder som har fått utkomststöd snabbare och i större omfattning än tidigare ska hänvisas att anmäla sig som arbetslösa arbetssökande genast i början av stödperioden. Detta kan öka efterfrågan på sysselsättningsfrämjande service och sektorsövergripande samarbete. Det påverkar efterfrågan på det stöd för arbetsförmågan och de rehabiliteringstjänster som velfärdsområdena tillhandahåller. I fortsättningen hänvisas färre men mer krävande kunder till velfärdsområdena från Folkpensionsanstalten i samband med att grunddelen sänks. Det kan också antas att efterfrågan på socialt arbete liksom ansökningarna om kompletterande och förebyggande utkomststöd ökar i synnerhet i de situationer där sänkningarna av kundernas grunddelar fortsätter under en längre tid.

6. Bedömning av de samlade konsekvenserna för människor

Vid bedömningen av de samlade konsekvenserna för människor och för de grundläggande och mänskliga rättigheterna är det viktigt att analysera de grupper av människor som är i utsatt ställning samt konsekvenserna för dem. I följande kapitel behandlas konsekvenserna av de ändringar som

görs i systemet för utkomstskydd för arbetslösa och utkomststöd och i synnerhet konsekvenserna av påföljderna inom systemet för olika grupper av människor.

Syftet med systemet för utkomstskydd för arbetslösa är att trygga arbetslösa arbetssökandes ekonomiska möjligheter att söka arbete och förbättra sina förutsättningar att komma in på eller återvända till arbetsmarknaden. Utkomstskyddet för arbetslösa ersätter de ekonomiska förluster som arbetslösheten orsakar. Rätt till arbetslöshetsförmån har arbetslösa arbetssökande som söker heltidsarbete.

Enligt 2 § i lagen om utkomststöd har var och en som är i behov av stöd och inte kan få sin utkomst genom förvärvsarbete, verksamhet som företagare, med hjälp av andra förmåner som tryggar utkomsten, genom andra inkomster eller tillgångar, genom omvårdnad från en sådan persons sida som är försörjningspliktig gentemot honom eller på något annat sätt rätt till utkomststöd. Mottagare av utkomststöd är skyldiga att trygga sitt uppehälle. Var och en är skyldig att enligt bästa förmåga dra försorg om sig själv och sitt eget uppehälle samt i den omfattning som bestäms i annan lagstiftning om sin makes samt sina minderåriga barns och adoptivbarns uppehälle.

De arbetskraftspolitiska påföljderna samt sanktionerna inom utkomststödet berör förhållandevis samma grupp: arbetslösa arbetssökande som sedan tidigare kan ha svårt att få arbete eller som annars har svag funktionsförmåga. Det konstateras dock att den grupp av människor som är föremål för bedömningen är heterogen i fråga om ålder, arbetsmarknadsfärdigheter, kompetensnivå, språkkunskaper (invandrare), inkomster och förmögenhet.

Enligt finländska undersökningar fördelas de arbetskraftspolitiska påföljderna, det vill säga så kallade karensen, ojämnt mellan olika befolkningsgrupper. Påföljder är särskilt vanliga bland unga, lågutbildade och invandrare. Enligt undersökningarna minskar hälsoproblem som klart försämrar den arbetslösas funktionsförmåga inte risken för påföljder.

Långtidsarbetslösa är överrepresenterade bland dem som förelagts flera karensen. Av undersökningar har det framgått att långtidsarbetslöshet ofta är förknippad med komplexa problem och utmaningar som hänger ihop. Bakgrundsfaktorer är ofta ett svagt hälsotillstånd (antingen en diagnostiserad sjukdom eller nedsatt arbetsförmåga utan diagnos), åldrande, låg utbildningsnivå, svag socioekonomisk ställning, föråldrad arbetserfarenhet och utbildning, svag studieförmåga eller studievilja, socialt marginaliserande faktorer i anslutning till långvarig arbetslöshet samt individuella faktorer.

6.1 Arbetslösa i arbetsför ålder

Syftet med regeringspropositionerna är att påverka individens beteende. Bedömningen av konsekvenserna av människors beteende är dock förenad med betydande osäkerhet. Till exempel individernas personliga funktionsförmåga inverkar på hur de agerar. Det är därför viktigt att beakta att människor i arbetsför ålder har mycket olika bakgrund och bakomliggande faktorer som påverkar. Olika bakgrunder påverkar handlingsmöjligheterna på olika sätt. Även om personer i arbetsför ålder inte kan sägas vara en traditionell grupp av människor i utsatt ställning, kan flera faktorer begränsa handlingsmöjligheterna och verksamhetsförutsättningarna för personer i arbetsför ålder samt öka utsattheten.

Regeringspropositionerna har, om de genomförs, konsekvenser för den arbetslösa arbetskraften. Inom utkomstskyddet för arbetslösa berörs unga, lågutbildade och invandrare av konsekvenserna. Enligt undersökningar minskar hälsoproblem som klart försämrar den arbetslösas funktionsförmåga inte riskerna för påföljder. Långtidsarbetslösa är överrepresenterade bland dem som förelagts flera karensen. Sanktionerna när det gäller utkomststöd kommer med stor sannolikhet att beröra samma

grupper, om och när mottagare av utkomststöd åläggs skyldighet att anmäla sig som arbetssökande som söker heltidsarbete.¹

Konsekvenserna av sanktioner och påföljder har undersökts, men resultaten är mycket motstridiga. Konsekvenserna beror såväl på det stöd som de hänför sig till som på sanktionens och påföljdens storlek och varaktighet. Sanktioner och påföljder som hänför sig till utkomstskyddet för arbetslösa kan sporra arbetslösa att skaffa sig arbete², men till exempel påföljder som hänför sig till utkomststöd kan förvärra utkomstsvårigheterna och öka fattigdomen och den materiella fattigdomen³.

Bland mottagarna av utkomststöd framhävs särskilt ensamboende män och ensamförsörjande kvinnor. Totalt sett är familjer med en vuxen en mycket vanlig familjekonstellation. Utkomststöd är vanligast i åldersklasserna för unga vuxna. Särskilt 18–24-åringar är överrepresenterade bland stödmottagarna. Samtidigt utbetalas stöd till unga i allmänhet endast en kort tid, medan stödbehovet bland äldre personer i arbetsför ålder ofta kan bli långvarigt. I synnerhet bland arbetslösa, men också bland ensamboende, barnfamiljer och föräldra- eller vårdlediga personer som får utkomststöd blir behovet av utkomststöd ofta långvarigt. Slopandet av avdragen från den prioriterade inkomsten påverkar kvinnor mer än män, eftersom förvärvsinkomster har varit vanligare bland kvinnor. Förvärvsinkomster är vanligast i familjer med två vårdnadshavare och i familjer med en enda försörjare. Även bland ensamförsörjarna är en klar majoritet kvinnor. Sänkning av grunddelen har varit vanligast bland unga män. I och med reformen löper också kvinnor, som i större utsträckning deltidsarbetar, och mödrar som sköter barn hemma allt oftare risk för sanktioner.

Fler unga än äldre och fler män än kvinnor (figur 1) får arbetslöshetsförmåner. Av de personer som åren 2018–2024 ålades en påföljd inom utkomstskyddet för arbetslösa på grund av en försummelse som gällde jobbsökningen eller arbetskraftsservicen var i genomsnitt 64 procent män. Av de cirka 388 000 personer som var arbetslösa arbetssökande år 2024 var, enligt uppgifter som framgår av UF-centrets arbetsförmedlingsstatistik, cirka 55 procent män och cirka 45 procent kvinnor. Sålunda har män ålagts något mer påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa än deras relativa andel av de arbetslösa arbetssökandena.

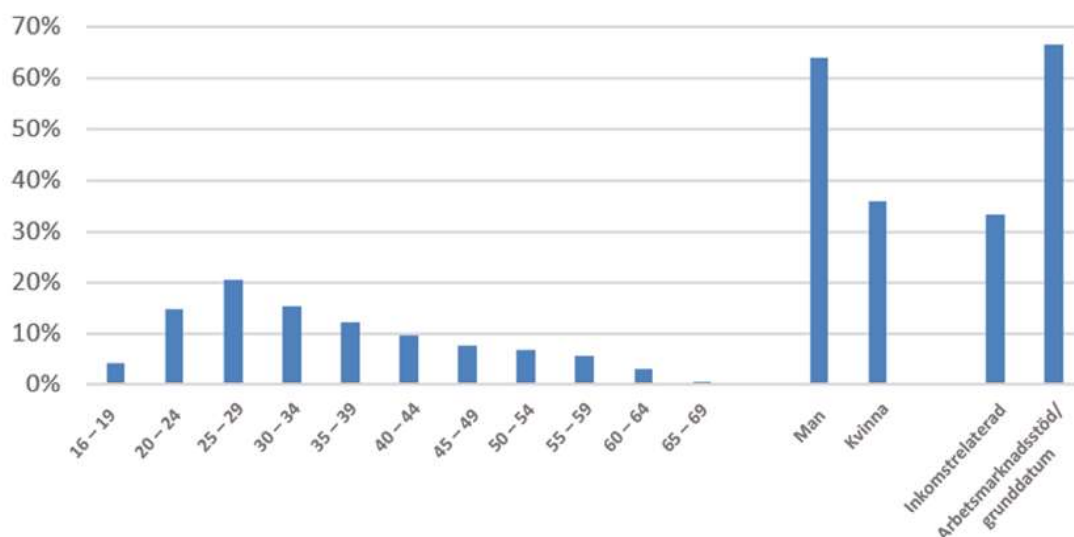
¹ Busk H. Sanctions and the exit from unemployment in two different benefit schemes. Labour Econ 2016;42:159–176. doi: 10.1016/j.labeco.2016.09.001

Aho S, Pitkänen S, Vanntaja M. Nuorten työmarkkinatukioikeus ja koulutukseen hakeutuminen. Työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä olevan kouluttautumisvelvoitteen arviointitutkimus. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 3/2012, Työ- ja elinkeinoministeriö; 2012

Heikkilä M, Lahti T. Työttömyysturvan karensseista ja karenssin saaneista. Tilastollinen selvitys. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2000:7, Sosiaali- ja terveysministeriö; 2000

² Henna Busk, Kansantaloudellinen aikakauskirja – 111. vsk. – 1/2015

³ Mäkinen & Ojala. SOSIAALILÄÄKETIETEELLINEN AIKAKAUSLEHTI 2024: 61:122–143

Figur 1. Fördelning efter ålder och kön i fråga om personer som ålagts en påföljd inom utkomstskyddet för arbetslösa på grund av en försummelse i samband med jobbsökning eller arbetskraftsservice 2018–2024

År 2024 fick sammanlagt 14 413 personer i åldersklassen 60–64 år grundläggande utkomststöd, medan motsvarande antal i åldersklassen 20–24 år var 42 509 personer. Av stödmottagarna är inte alla arbetslösa. Enligt Folkpensionsanstaltens statistik sänktes grunddelen 183 gånger i åldersklassen 60–64 år och 2 612 gånger i åldersklassen 20–24 år under perioden 03/2023–08/2024. Det kan konstateras att det är ovanligare att äldre personer i arbetsför ålder får utkomststöd. De är också mer sällan än unga föremål för sanktioner. När det gäller äldre personer i arbetsför ålder som får utkomststöd är det möjligt att deras skyldighet att anmäla sig som arbetslösa blir sannolikare eller sannolik på grund av att ett läkarutlåtande om arbetsoförmåga inte längre räcker som ensam grund för att anmälan som arbetslös inte längre ska krävas.

I den kvantitativa omfattningen av jobbsökningsskyldigheten finns nuförtiden skillnader som beror på könsfördelningen. Enligt uppgifter ur arbets- och näringsförvaltningens kundinformationssystem från slutet av oktober 2024 hade 36 procent av männen förelagts full jobbsökningsskyldighet, medan 27 procent av kvinnorna hade förelagts full jobbsökningsskyldighet. Den största förklarande orsaken till denna skillnad mellan kvinnor och män är antagligen att kvinnornas andel av deltidsanställda är betydligt större än männens.

Enligt arbetsförmedlingsstatistiken fanns det i slutet av september 2024 sammanlagt 42 192 deltidsanställda kunder hos arbets- och näringsförvaltningarna. Av dem var 13 413 män (31 procent) och 28 779 kvinnor (69 procent). Enligt den föreslagna ändringen i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen ska undantaget från jobbsökningsskyldigheten för deltidsanställda (skyldigheten att söka en arbetsmöjlighet under en granskningsperiod på tre månader) slopas och deltidsanställda ska omfattas av normal jobbsökningsskyldighet (skyldigheten att söka fyra arbetsmöjligheter under en granskningsperiod på en månad). Den föreslagna ändringen i jobbsökningsskyldigheten kommer sålunda uppskattningsvis att påverka kvinnor mer än män. Dessutom bör ändringen minska den skillnad som beror på könsfördelningen i fråga om jobbsökningsskyldighetens kvantitativa omfattning.

Utifrån ändringen av jobbsökningsskyldigheten kan det bedömas att antalet påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa till följd av försummelse av jobbsökningsskyldigheten kan öka i synnerhet eftersom det föreslås att påföljdssystemet inom utkomstskyddet för arbetslösa ska ändras till ett påföljdssystem i två steg. Eftersom ändringen av jobbsökningsskyldigheten påverkar kvinnor mer än män, kan det också bedömas att i fråga om försummelse av jobbsökningsskyldigheten kan påföljderna inom utkomstskyddet för arbetslösa öka bland kvinnor till följd av ändringarna, även om män i enlighet med den statistik som presenteras ovan (figur 1) i snitt åläggs fler påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa.

En utvidgning av jobbsökningsskyldigheten för deltidsanställda kan också synas i inkomstnivån för mottagarna av utkomststöd, eftersom påföljderna inom utkomstskyddet för arbetslösa påverkar sänkningen av utkomststödet grunddel. Den föreslagna ändringen av jobbsökningsskyldigheten kan alltså i större utsträckning för kvinnor än för män ha konsekvenser för individens utkomst. Bedömningen är dock förenad med betydande osäkerhet, eftersom de ovan bedömda samlade konsekvenserna är särskilt beroende av hur den arbetssökande fullgör jobbsökningsskyldigheten.

En viktig direkt samlad konsekvens av propositionerna är inverkan på individens utkomst. Om mottagarna av allmänt stöd har inkomster som beaktas vid behovsprövningen och genom vilka de kan trygga sin försörjning, minskas deras allmänna stöd och samma inkomster minskar behovet av utkomststöd.

De samlade konsekvenserna av propositionerna för utkomsten och omfattningen av dessa konsekvenser beror i huvudsak på konsekvenserna av de arbetslösas beteende (den sociala tryggheten kräver prestationer och medför skyldigheter). En bedömning av konsekvenserna av beteendet har inte varit möjlig, eftersom det inte funnits tillgång till sådan bakgrundsinformation som kan anses vara tillförlitlig.

Syftet med sanktionerna och påföljderna och hotet om dem är också att förändra personens beteende. En central förändring i beteendet som eftersträvas med tanke på sysselsättningen är att arbetslösa personer ska söka jobb aktivare eller ha lägre tröskel att ta emot arbete eller på något annat sätt göra en sysselsättningsfrämjande ansträngning, till exempel delta i service.

Effekterna av sanktioner och påföljder har undersökts, men resultaten är mycket motstridiga. Konsekvenserna av sanktionerna och påföljderna beror såväl på det stöd som de hänför sig till som på sanktionens och påföljdens storlek och varaktighet.

Påföljder som hänför sig till utkomstskyddet för arbetslösa kan sporra arbetslösa att skaffa sig arbete⁴, men till exempel sanktioner som hänför sig till utkomststöd kan förvärra utkomstsvårigheterna och öka fattigdomen och den materiella fattigdomen.

Det är möjligt att konsekvenserna av propositionerna kommer att beröra samma grupper av arbetslösa som påföljderna inom utkomstskyddet för arbetslösa för närvarande gäller, det vill säga unga, lågutbildade, invandrare och långtidsarbetslösa.

De samlade konsekvenserna av propositionerna bedöms i större utsträckning beröra unga och män, vilket förklaras av ålders- och könsfördelningen bland arbetslösa och mottagare av utkomststöd samt dem som är föremål för påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa.

⁴ Henna Busk, Kansantaloudellinen aikakauskirja – 111. vsk. – 1/2015

6.2 Konsekvenser för barn, unga och barnfamiljer

I denna granskning beaktas sådana ändringar som gäller barnfamiljer, eftersom de har indirekta konsekvenser för tillgodoseendet av barns rättigheter. Konsekvenserna för barn uppstår genom konsekvenskedjor som är beroende av andra faktorer och som till sin natur ofta är indirekta. Detta accentueras särskilt vid bedömningen av konsekvenserna av de ändringar som nu granskas.

Ett barn är redan på grund av sin ålder i utsatt ställning. I särskilt utsatt ställning är de barn som dessutom påverkas av andra faktorer som ökar risken för ojämlikhet, såsom familjens fattigdom, en funktionsnedsättning hos barnet eller tillhörighet till en minoritetsgrupp. För tillfället berörs omkring 11,7 procent av alla barn av fattigdom i barnfamiljer. Var tionde barnfamilj med bara en vuxen har långvarigt låga inkomster. Långvarig ekonomisk utsatthet är särskilt skadlig för familjerna. Försörjningsproblem i barndomsfamiljen går också i arv och ökar sannolikheten för att andra problem hopar sig under livscykeln, varvid risken för marginalisering bland barn och unga kan öka. Risken för marginalisering kan öka i synnerhet i situationer där det inte finns tillgång till effektiva tjänster i rätt tid. Detta gäller särskilt familjer med bara en vuxen och familjer med många barn.

Behovsprövningen av allmänt stöd gäller inte barnfamiljer med låga inkomster. Om en mottagare av allmänt stöd har inkomster som ska beaktas vid behovsprövningen, kan personen trygga sin försörjning med dessa övriga inkomster. Behovsprövningen gäller inte de allra sämst bemedlade barnfamiljerna med de lägsta inkomsterna och som inkomster i behovsprövningen beaktas inte inkomster som är avsedda för underhåll av barn.

I fråga om sådana mottagare av allmänt stöd som är under 25 år ska närvaromöten enligt förslaget ordnas i ett tidigare skede av erhållandet av allmänt stöd och under en längre tid än i fråga om äldre mottagare av allmänt stöd. För personer under 25 år är syftet att minska marginaliseringsrisken på grund av arbetslöshet för unga personer samt ungdomsarbetslösheten.

Kommunernas finansieringsandel av utkomststödet höjs enligt förslaget från 50 procent till 100 procent för de mottagare av utkomststöd som är mellan 18 och 24 år och i vars familj det inte bor personer i annan ålder. En ökning av finansieringsansvaret medför sannolikt att kommunerna riktar resurser särskilt till tjänster för denna åldersklass.

En arbetssökande har giltig orsak att vägra ta emot arbete som Arbetskraftsmyndigheten anvisat honom eller henne, om han eller hon inte ges skälig tid att ordna vård för barn eller vård av någon annan närstående person som är beroende av honom eller henne. I praktiken innebär detta att den arbetssökande ska sträva efter att ordna vården av ett barn, men om kommunen inte kan ordna en vårdplats föreläggs den arbetssökande inga påföljder avseende utkomstskyddet för arbetslösa för försummelse att söka arbete. Inga ändringar föreslås i denna bestämmelse i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

När det gäller utkomststödet inverkar de förslag som gäller utkomststödet grunddel, sänkningen av grunddelen och slopandet av förvärvsinkomststöd på de ekonomiska möjligheterna för vårdnadshavare att ta hand om sina barn och propositionen har sålunda betydelse för barns och ungas välbefinnande. Bakgrunden till förslagen är sparmålet för statsfinanserna i en situation där det råder en långvarig strukturell obalans mellan utgifterna och inkomsterna i de offentliga finanserna. Man har strävat efter att förebygga negativa konsekvenser för barn genom att inte inkludera grunddelarna för barn i besparingarna och genom att föreslå att barnens förvärvsinkomster och mindre gåvor fortfarande ska utgöra sådana inkomster som inte beaktas som inkomster i beräkningen av utkomststöd. Barnfamiljer kan emellertid drabbas av negativa konsekvenser genom försämringar i föräldrarnas ekonomi och andra skadliga förändringar som eventuellt följer av dessa, och de kan för sin del också medföra att barnets välbefinnande minskar och att barnet får färre eller

sämre verksamhetsmöjligheter. Man kan bedöma att konsekvenserna fördubblas i synnerhet när familjen har två vuxna. Det kan anses att de konsekvenser som nedskärningen i utkomststödets grunddel har för familjernas möjligheter att klara av sina levnadskostnader lindras av att det genom det kompletterande utkomststödet är möjligt att stödja kostnader för barns hobbyer och nödvändiga anskaffningar för barn.

En sänkning av utkomststödets grunddel är alltid förenad med skälighetsprövning. Grunddelen kan inte sänkas om sänkningen äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv eller sänkningen i övrigt kan anses oskälig. Denna skälighetsprövning ska göras i varje enskild situation där förutsättningarna för en sänkning av grunddelen uppfylls, om så bara för en familjemedlem, och detta ska göras separat varje månad. En sänkning ska inte göras, om den äventyrar tillgången till sådan föda eller sådant boende som är en förutsättning för att bevara sökandens eller familjemedlemmarnas hälsa och livskraft eller förmågan att klara sig på egen hand. Enligt gällande lagstiftning ska Folkpensionsanstalten i enlighet med 25 § i den gällande barnskyddslagen (417/2007) vid behov göra en anmälan till välfärdsområdet, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

Bakgrunden till de förslag om en skyldighet att söka heltidsarbete och en sänkning av nivån på grunddelen på basis av arbetskraftspolitiska påföljder som gäller utkomststödet är målet att så många personer i arbetsför ålder som möjligt fullt ut ska delta på arbetsmarknaden eller i service som leder mot den och få de primära förmåner som de har rätt till. Om målet förverkligas kan familjernas behov av den förmån som beviljas i sista hand minska, vilket är önskvärt med avseende på barnfattigdomen.

De indirekta sammantagna konsekvenserna påverkar i och med konsekvenserna för försörjningen för de personer som svarar för omsorgen av barn också barnens välbefinnande. Negativa förändringar i försörjningen försämrar barnens välbefinnande. Genom att stödja föräldrarnas sysselsättning kan man dock minska den negativa inverkan på barnens välbefinnande. Konsekvenserna för barnfamiljer beror i huvudsak på konsekvenserna på beteendet hos den förälder som svarar för barnets underhåll.

6.3 Personer med funktionsnedsättning

I Finland finns det ingen enskild definition av person med funktionsnedsättning eller fastställd status som person med funktionsnedsättning. Enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FödrS 26–27/2016) omfattar personer med funktionsnedsättning personer med långvariga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar som i samspel med olika hinder kan förhindra deras fulla och effektiva deltagande i samhället på lika villkor som andra. Enligt denna definition definieras funktionsnedsättning alltså inte utifrån en persons diagnos, utan i förhållande till omvärlden och hindren i den. I Finland finns det inte något register eller någon statistik över det totala antalet personer med funktionsnedsättning.

Det är viktigt att beakta mångfalden bland personer med funktionsnedsättning och det faktum att personer med funktionsnedsättning omfattar människor i olika åldrar och med olika bakgrund. Olika funktionsnedsättningar påverkar verksamhetsmöjligheterna på olika sätt och personer med funktionsnedsättning är också i fråga om sina möjligheter att försörja sig en heterogen grupp. Det går inte att göra generaliseringar som gäller alla personer med funktionsnedsättning om de föreslagna lagändringarnas konsekvenser för personer med funktionsnedsättning.

Undersökningar visar att personer med funktionsnedsättning i genomsnitt har lägre inkomster än den övriga befolkningen och att deras utbildnings- och sysselsättningsgrad är betydligt lägre än

bland den övriga befolkningen. Inkomsterna för personer med funktionsnedsättning baserar sig således oftare än för den övriga befolkningen på inkomstöverföringar. Personer med funktionsnedsättning kan också ha extra utmaningar i fråga om försörjningen, bland annat på grund av de kostnader som funktionsnedsättningen orsakar och av att de oftare än andra är beroende av förmåner livet ut. Det kan antas att personer med funktionsnedsättning använder mer social- och hälsovårdstjänster än den övriga befolkningen. Personer med funktionsnedsättning är som arbetssökande inte i en jämlik ställning på grund av strukturella och attitydrelaterade hinder.

Enligt arbetsförmedlingsstatistiken (7/2025) hade 10,5 procent av alla arbetslösa arbetssökande en funktionsnedsättning eller en långvarig sjukdom. Denna siffra anger endast andelen arbetslösa arbetssökande som har anmält sig till sysselsättningstjänster och som har en sjukdom eller funktionsnedsättning som påverkar arbetet. I systemet antecknas alltså endast sådana uppgifter som har inverkan på personens sysselsättning och som är nödvändiga för att tillhandahålla personen service. Om den offentliga arbetskraftsservicen inte är den primära servicen för den arbetssökande, ska arbetskraftsmyndigheten hänvisa den arbetssökande till den primära servicen.

Många personer med funktionsnedsättning har en stark vilja och motivation att arbeta och upplever ett särskilt starkt engagemang i arbetslivet. Av medlemmarna i funktionshinderorganisationerna konstaterade 46 procent att de vill och kan arbeta och 26 procent att de varken ville eller upplevde att de kunde arbeta. Det är värt att notera att gruppen av personer med funktionsnedsättning är mycket heterogen i fråga om den arbetsförmåga och vilja till arbete som de själva upplever. (Laiho 2015)

I propositionerna föreslås inga ändringar i de penningförmåner och den service som beviljas på grund av funktionsnedsättning.

Forskningsresultat visar att personer som får utkomststöd i genomsnitt har ett sämre hälsotillstånd än den övriga befolkningen. Det är förenat med utmaningar för personer som får utkomststöd att övergå från utkomststöd till utkomtskydd för arbetslösa, om deras hälsotillstånd och arbetsförmåga är svaga. Särskilt problematisk är situationen för den grupp mottagare av utkomststöd som själva upplever sig vara arbetsoförmögna och som sin primära förmån har ansökt om invalidpension, sjukdagpenning eller rehabiliteringsstöd men fått ett avslagsbeslut. Det är viktigt att beakta arbetsförmågan vid bedömningen av skyldigheter och förmåner.

För en person som fortfarande är arbetsförmögen är en kundrelation hos arbetskraftsservicen ändå det bästa sättet att utvärdera den återstående arbetsförmågan, öka delaktigheten och utveckla den arbetssökandes kompetens. Slopandet av möjligheten att dra av en prioriterad inkomst från förvärvsinkomsterna när utkomststödet bestäms minskar incitamenten för deltidsarbete. Detta har åtminstone delvis bedömts gälla också personer som på grund av begränsningar i funktionsförmågan inte har möjlighet till heltidsarbete.

Systemet för utkomtskydd för arbetslösa ersätter inkomstbortfall på grund av arbetslöshet. När en person förmår utföra deltidsarbete och sådant arbete står till buds, förutsätts det att han eller hon söker och tar emot deltidsarbete för att inte förlora arbetslöshetsförmånen på det sätt som föreskrivs i lagen om utkomtskydd för arbetslösa. Deltidsarbete kan stödja personens situation på ett övergripande sätt och samtidigt utgöra en väg till heltidsarbete längre fram.

Det allmänna stödet kommer att trygga de arbetslösas grundläggande försörjning och följaktligen även den grundläggande försörjningen för personer med funktionsnedsättning som är arbetslösa arbetssökande. Det allmänna stödet är därför av betydelse för frågor som gäller sysselsättningen och försörjningen för personer med funktionsnedsättning. Avsikten är att på allmänt stöd ska

⁵ Laiho V, Hopponen A, Latvala T, Rämö A-K (2010). Erityisryhmien työkyky – työttömät ja vammaiset. Pellervon taloustutkimuksen raportteja 225. Helsingfors 2010

tillämpas bestämmelserna om de allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningarna och ett förfarande som är arbetskraftspolitiskt klandervärt i 2 och 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Således ska en arbetssökande som får arbetslöshetspension i form av partiell pension ha rätt till allmänt stöd, även om han eller hon inte söker heltidsarbete. I bedömningen av om personen haft en giltig orsak för sitt förfarande med stöd av bestämmelserna i 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska personens arbetsförmåga beaktas på ett sätt som motsvarar nuläget. Dessutom ska på allmänt stöd tillämpas vad som föreskrivs om arbetsförmåga i 3 kap. 3 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Propositionernas sammantagna konsekvenser för personer med funktionsnedsättning är indirekta och de beror på vilka konsekvenser på beteendet de har för personer med funktionsnedsättning och på dessas förmåga att förstå vad som krävs av dem för erhållande av utkomstskydd för arbetslösa och utkomststöd.

Den arbetssökande ska även i fortsättningen ha samma möjlighet som för närvarande att utan att förlora rätten till förmåner låta bli att söka arbete som arbetskraftsmyndigheten anvisar och vägra ta emot arbetet, om arbetet inte med beaktande av personens arbetsförmåga kan anses vara lämpligt för honom eller henne. Dessutom ingår i lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestämmelser om så kallade giltiga orsaker med stöd av vilka den arbetssökande inte åläggs en påföljd inom utkomstskyddet för arbetslösa till följd av försummelser som gäller den arbetssökandes serviceprocess, tjänster eller jobbsökning. Det föreslås inte att dessa giltiga orsaker som gäller bristande arbetsförmåga ändras.

7. Bedömning av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

De ändringar som granskas i denna bedömning är av betydelse med tanke på flera grundläggande fri- och rättigheter enligt grundlagen och de människorättsförpliktelser som är bindande för Finland. Bedömningen hänför sig till den skyldighet som i 22 § i grundlagen åläggs det allmänna att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Tillgodoseseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna förutsätter ofta aktiva åtgärder från det allmännas sida för att skapa förutsättningar för utövning av rättigheterna och till exempel beviljande av olika förmåner och tjänster. De grundläggande fri- och rättigheter som är särskilt viktiga vid bedömningen av de sammantagna konsekvenserna av de ändringar som görs i arbetskraftsservicen och den sociala tryggheten är jämlikheten som tryggas i 6 § i grundlagen, rätten till arbete och näringsfriheten som tryggas i 18 § i grundlagen och rätten till social trygghet som tryggas i 19 § i grundlagen samt grundlagens 121 § i vilken det föreskrivs om kommunernas ställning. För att skapa en helhetsbild beskrivs i det följande kortfattat innehållet i och syftet med de nämnda bestämmelserna.

Med **jämlikhet** som tryggas i grundlagen avses formell jämlikhet, förbud mot diskriminering och skyldighet att främja jämställdheten mellan könen. Dessutom ska barn bemötas som jämlika individer. Syftet med grundlagens bestämmelse om jämlikhet är att trygga såväl juridisk jämlikhet som faktisk jämställdhet i samhället.

Grundlagens bestämmelse om jämlikhet förutsätter inte att alla människor ska bemötas likadant, utan möjliggör sådan positiv särbehandling som behövs på grund av ett godtagbart samhälleligt intresse, det vill säga åtgärder som förbättrar ställningen och förhållandena för en viss grupp.

Bestämmelsen förutsätter inte heller att alla människor i alla avseenden ska behandlas lika, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetsaspekterna har betydelse både då man beviljar medborgarna förmåner och rättigheter enligt lag och då man ålägger dem vissa skyldigheter.

I grundlagen föreskrivs om det allmännas skyldighet att **främja sysselsättningen** och verka för att alla tillförsäkras **rätt till arbete**. Bestämmelsen om främjande av sysselsättningen är till sin natur ett konstitutionellt uppdrag för det allmänna. Bestämmelsen tar inte ställning till de metoder som används för att främja sysselsättningen, utan ger det allmänna betydande frihet att överväga hur sysselsättningen kan främjas på bästa sätt. Främjande av sysselsättningen betyder dels att det allmänna ska verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete, dels att det allmänna bör försöka hindra att det uppstår en grupp som är permanent arbetslös.

I grundlagen tryggas alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv **rätt till oundgänglig försörjning och omsorg**. Dessutom ska det allmänna tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

I 19 § 1 mom. i grundlagen tryggas alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv **rätt till oundgänglig försörjning och omsorg**. Enligt förarbetena till bestämmelsen är syftet med bestämmelsen att trygga miniminivån på förutsättningarna för ett människovärdigt liv, det vill säga ett så kallat existensminimum. Bestämmelsen anses höra nära samman med rätten till liv i 7 § 1 mom. i grundlagen. En förutsättning för att tillämpa bestämmelsen är att personen inte själv förmår skaffa sig den trygghet som avses i bestämmelsen eller får den genom andra sociala trygghetssystem eller av andra personer.

Med oundgänglig försörjning och omsorg avses en sådan inkomstnivå och service som tryggar förutsättningarna för ett människovärdigt liv. Enligt förarbetena till bestämmelsen omfattar sådant stöd till exempel att se till att den stödbehövande får den föda och har möjlighet till sådant boende som är en förutsättning för att hälsan och livskraften ska bevaras. Förutsättningarna för att få hjälp ska utredas genom individuell behovsprövning.

Utkomststödet är en stödform som konkretiserar den rätt som avses i 19 § 1 mom. i grundlagen. Enligt grundlagsutskottet tryggar utkomststödssystemet en socialt acceptabel levnadsstandard, som i de flesta fall går utöver rättigheten enligt 19 § 1 mom. i grundlagen. Enligt utskottet har dock utkomststöd avsett för utgifter som egentligen ska täckas av grunddelen i praktiken fortlöpande måst beviljats för att komplettera tryggheten enligt 19 § 2 mom. i grundlagen. Utkomststödet (dåvarande) nivå skulle med andra ord inte uppfattas som en miniminivå enligt 19 § 1 mom. i grundlagen. Lagstiftarens skyldighet att utforma systemet med utkomststöd så att det ger individerna tillräckliga faktiska möjligheter att komma i åtnjutande av sina rättigheter kan härledas ur den grundläggande karaktären hos den subjektiva rättigheten i 19 § 1 mom. i grundlagen och ur det allmännas skyldighet enligt 22 § i grundlagen att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna respekteras.

Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden ansett att det är möjligt att ålägga mottagare av utkomststöd skyldigheter trots vad som föreskrivs i 19 § 1 mom. i grundlagen. När utskottet övervägt möjligheten att sänka utkomststödet grunddel (nuvarande) med 20 eller 40 procent har utskottet ansett det vara viktigt att personen i samband med sänkningen av grunddelen har erbjudits en reell möjlighet att skaffa sig sin försörjning genom att arbeta eller delta i en arbetskraftspolitisk åtgärd. Grunddelens storlek får dock inte minskas så mycket att personen inte längre kan garanteras en oundgänglig utkomst enligt 19 § 1 mom. i grundlagen. Utskottet har vidare ansett att i den mån det är fråga om

grundläggande utkomstförmåner som direkt finansieras av det allmänna är det logiskt att förmånerna dimensioneras med hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och den offentliga ekonomin.

Utkomstskyddet för arbetslösa är en del av **den orsaksbaserade sociala trygghet som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen**. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis i fråga om lagen om utkomstskydd för arbetslösa av hävd ansett att grundlagen inte i sig hindrar att det ställs villkor för en förmån som tryggar den grundläggande försörjningen. Grundlagsutskottet har dock framhåvt att alternativet att som påföljd fränkänna en stödmottagare rätten till en förmån bör stå i motiverad proportion till hurdana sysselsättningsfrämjande åtgärder som stått till buds och vilka omständigheter som kan läggas den arbetslösa till last.

Enligt **19 § 3 mom.** i grundlagen ska det allmänna tillförsäkra var och en **tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa**. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Bestämmelsen fastställer en uppgift för det allmänna att uttryckligen stödja verksamheten för dem som ansvarar för omsorgen om barn och bestämmelsen omfattar även en materiell dimension i fråga om stödet för barnfamiljer. Av detta följer att man i avgöranden som gäller social trygghet också ska beakta hur stödnivån påverkar välbefinnandet hos barn till en stödmottagare.

Enligt grundlagen ska bestämmelser om de allmänna grunderna för **kommunernas förvaltning** och om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag. Av bestämmelsen kan man bland annat härleda finansieringsprincipen som hänför sig till kommunernas ekonomi.

Finlands internationella förpliktelser

De viktigaste människorättskonventionerna som gäller social trygghet är FN:s internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (nedan ESK-konventionen, FördrS 6/1976) och (den reviderade) Europeiska sociala stadgan (FördrS 78–80/2002).

Enligt ESK-konventionen erkänner konventionsstaterna rätten för var och en till social trygghet, däribland socialförsäkring. Dessutom erkänner konventionsstaterna rätten för var och en till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat och kläder, och en lämplig bostad samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor.

I ESK-konventionen förpliktas konventionsstaterna också att erkänna rätten för var och en att åtnjuta bästa möjliga psykiska och fysiska hälsa. Bestämmelsen i konventionen innehåller en skyldighet att skapa förutsättningar som tillförsäkrar alla läkarvård och sjukhusvård i händelse av sjukdom.

Konventionsstaterna förbinder sig med stöd av ESK-konventionen att till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att trygga att rättigheterna i konventionen gradvis förverkligas i sin helhet med alla lämpliga medel, i synnerhet genom lagstiftning. Vid tillgodoseendet av rättigheterna beaktas dock de resurser som konventionsstaten har till sitt förfogande och som kan beaktas som vägande skäl när socialskyddsformåner försvagas.

Den reviderade europeiska sociala stadgan förpliktar de fördragsslutande staterna att inrätta ett system för social trygghet som tryggar medborgarnas utkomst i händelse av risker i samband med avbrott i arbetslivet. Enligt bestämmelsen i stadgan förbinder sig de fördragsslutande staterna att

upprätthålla ett system för social trygghet och gradvis försöka höja sitt system för social trygghet till en högre nivå.

Stadgan tryggar rätten till social hjälp för alla som inte har tillräckliga inkomster eller medel och som inte kan skaffa sig sådana inkomster eller medel antingen genom egna ansträngningar eller på annat sätt. I stadgan tryggas dessutom rätten till skydd för den enskildes hälsa och till medicinsk hjälp. Enligt kommittén för sociala rättigheter, som övervakar iakttagandet av stadgan, följer av dessa skyldigheter bland annat att de fördragsslutande staterna ska garantera alla individer tillgång till hälso- och sjukvård, att hälso- och sjukvårdssystemet ska vara tillgängligt för hela befolkningen och att patienterna inte får orsakas orimliga kostnader.

Av de internationella människorättskonventionerna är också FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991) och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 27/2016) av särskild betydelse med tanke på de lagstiftningsändringar som nu granskas.

Barn har i princip samma grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter som vuxna. Dessutom har barn särskilda rättigheter som tryggas i FN:s konvention om barnets rättigheter och andra människorättskonventioner och som tillämpas endast under barndomen. De allmänna principerna för barnets rättigheter är förbud mot diskriminering, prioritering av barnets bästa, barnets rätt till särskilt skydd, rätten till liv, överlevnad och utveckling samt barnets rätt att bli hörd samt deltagande i gemenskaper och i samhället.

Enligt konventionen om barnets rättigheter ska vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av myndigheter eller lagstiftande organ, i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. I konventionen förutsätts konventionsstaterna åta sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har juridiskt ansvar för barnet. I konventionen behandlas bland annat rätten till hälsa, rätten till social trygghet och rätten till en tillräcklig levnadsstandard.

Också personer med funktionsnedsättning har samma grundläggande och mänskliga rättigheter som andra människor. I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning stärks de rättigheter som garanteras i andra människorättskonventioner och åläggs staterna en skyldighet att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde. Enligt konventionen ska personer med funktionsnedsättning ha tillgång till den service de behöver för att stödja boende och deltagande i samhället. Service avsedd för allmänheten ska vara tillgänglig på lika villkor för personer med funktionsnedsättning. I konventionen behandlas den rätt personer med funktionsnedsättning har bland annat till hälsa, rehabilitering, arbete och sysselsättning samt tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet.

Detta kapitel innehåller en samlad bedömning av vilka sammantagna konsekvenser de ändringar som gäller utkomstskyddet och arbetskraftsservicen och som föreslås i de tre regeringspropositionerna har för tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna för olika grupper av människor. Bedömningen fokuserar på de viktigaste kumulativa konsekvenserna för nivån och riktningen i fråga om tillgodoseendet av rättigheterna. I de enskilda regeringspropositionerna beskrivs den aktuella propositionens konsekvenser för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna närmare och i denna promemoria beskrivs

vilka sammantagna konsekvenser de ovan beskrivna ändringarna har för vissa grupper av människor.

I var och en av regeringspropositionerna redogörs det mer ingående för konsekvenserna av den enskilda propositionen samt närmare bland annat för grundlagsutskottets ovannämnda utlåtanden tillsammans med källhänvisningar.

7.1 Jämlikhet

Det allmänna stödet kommer att trygga den grundläggande försörjningen vid arbetslöshet och därmed ugöra grundläggande försörjning vid arbetslöshet för personer med funktionsnedsättning. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26–27/2016, funktionshinderkonventionen) tryggar rätten till arbete och möjligheterna till sysselsättning för personer med funktionsnedsättning. Det allmänna stödet anses trygga de rättigheter som tryggas i grundlagen för personer med funktionsnedsättning och genomföra de skyldigheter i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, vilka är bindande för Finland.

Det som anges ovan grundar sig på att bestämmelserna om de allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningarna och ett förfarande som är arbetskraftspolitiskt klandervärt i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska tillämpas på allmänt stöd. Detta innebär bland annat att en arbetssökande som får arbetslöshetspension i form av partiell pension kommer att ha rätt till allmänt stöd, även om han eller hon inte söker heltidsarbete. I bedömningen av om personen haft en giltig orsak för sitt förfarande med stöd av bestämmelserna i 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska också personens arbetsförmåga beaktas på ett sätt som motsvarar nuläget. Dessutom ska på allmänt stöd tillämpas vad som föreskrivs om arbetsoförmåga i 3 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Skyldigheten enligt propositionen om utkomststöd att anmäla sig som arbetssökande som söker heltidsarbete hos arbetskraftsmyndigheten kommer endast att gälla personer som inte har någon godtagbar orsak att inte ta emot arbete. En bedömning av hälsotillståndet med tanke på vilken social förmån en person ska omfattas av i det finländska systemet för social trygghet hör inte enbart till den behandlande läkaren. Enligt propositionen ska Folkpensionsanstalten vid handläggningen av det grundläggande utkomststödet inte avgöra vilken betydelse den behandlande läkarens utlåtande har med tanke på personens faktiska arbetsförmåga, utan den frågan ska bedömas i beslutsprocesserna för de förmåner vid arbetsoförmåga som hör till de primära förmånerna.

Om en arbetslös person är arbetsoförmögen men inte har rätt till förmåner vid arbetsoförmåga, är hans eller hennes primära förmån i det finländska systemet för social trygghet en arbetslöshetsförmån som förutsätter att han eller hon anmäler sig som arbetssökande som söker heltidsarbete. När personen anmäler sig som arbetssökande får han eller hon tillgång till arbetskraftsservice. Till arbetskraftsmyndighetens uppgifter hör att beakta personens arbetsförmåga i serviceprocessen och att till exempel utreda personens arbets- och funktionsförmåga som påverkar förutsättningarna för jobbsökning och sysselsättning och vid behov hänvisa den arbetssökande till undersökningar och bedömningar av arbetsförmågan samt till andra sakkunnigbedömningar. Dessutom beaktas arbetsförmågans inverkan på sysselsättningsmöjligheterna när jobbsökningsskyldigheten föreläggs.

I propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen föreslås det att kompletterande samtal om jobbsökning ska ordnas utifrån den arbetssökandes servicebehov. De föreslagna ändringarna främjar den faktiska jämlikheten, eftersom det för alla arbetssökande inte schematiskt ordnas samma antal kompletterande samtal om jobbsökning, utan samtalen ordnas utifrån den arbetssökandes

servicebehov så att alla arbetssökande får behövligt stöd för jobbsökningen och för att få bättre förutsättningar att få arbete.

De ändringar som föreslås i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen gör det möjligt att rikta de begränsade resurserna till dem som behöver mer stöd och främjar deras möjligheter att få arbete på lika villkor som de som har bättre förutsättningar för att självständigt söka jobb och få arbete. Å andra sidan kan kompletterande samtal om jobbsökning som ordnas på basis av servicebehovet på grund av den prövningsrätt som hänför sig till ordnandet öka antalet situationer där det för arbetssökande som befinner sig i samma situation ordnas olika antal kompletterande samtal om jobbsökning."

Genom de föreslagna undantagen från skyldigheten att publicera jobbsökarprofiler beaktas arbetssökande i svagare ställning. En jobbsökarprofil ska till exempel inte behöva publiceras om den arbetssökande inte föreläggs jobbsökningsskyldighet. Ingen jobbsökarprofil behöver heller publiceras om arbetskraftsmyndigheten utifrån en bedömning av servicebehovet bedömer att den arbetssökande inte självständigt kan utnyttja serviceplattformen för att främja jobbsökningen och möjligheten att få arbete. På detta sätt tar man hänsyn till sådana utsatta arbetssökande som inte självständigt kan utnyttja serviceplattformen för att främja jobbsökningen och möjligheten att få arbete. Dessa kan till exempel ha brister i arbets- eller funktionsförmågan, it-kunskaperna, jobbsökningsfärdigheterna eller andra färdigheter för att självständigt söka jobb och få arbete, till exempel språk-, läs- eller skrivkunskapen. Arbetskraftsmyndigheten ska bedöma den arbetssökandes situation som en helhet.

Jobbsökningsskyldighet kommer inte att föreläggas en arbetssökande som är deltidsanställd, om personen på grund av sjukdom eller skada inte kan arbeta på heltid eller ha flera deltidsarbeten samtidigt. Den arbetssökandes arbetsförmåga ska bedömas utifrån tillgängliga utredningar.

På det sätt som föreslås i propositionen om utkomststöd åläggs arbetskraftsmyndighetens nya arbetssökande kunder som överförs från utkomststödet inte fler skyldigheter än vad kunden kan fullgöra. Med stöd av de ändringar som föreslås i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen har arbetskraftsmyndigheten bättre möjligheter än för närvarande att beakta den arbetssökandes partiella arbetsförmåga när jobbsökningsskyldigheten föreläggs. När det gäller utkomststöd ska en person som inte får sin oundgängliga försörjning som löntagare eller genom att sysselsätta sig som företagare eller i eget arbete hos arbetskraftsmyndigheten anmäla sig som arbetssökande som söker heltidsarbete.

I ovannämnda situationer ska det i praktiken förutsättas att personen anmäler sig hos arbetskraftsmyndigheten som sökande av heltidsarbete och börjar omfattas av arbetskraftsservice. En arbetsför person ska sträva efter att trygga sin utkomst genom förvärvsarbete, om han eller hon i praktiken inte kan trygga den med ofullständig arbetstid som löntagare eller genom verksamhet som företagare eller i eget arbete, och arbetskraftsservicen är som servicesystem i servicestrukturen ett system som erbjuder stöd för att uppnå detta mål. Den primära förmånen för arbetsföra personer utan arbete är i det finländska systemet för social trygghet en arbetslöshetsförmån som förutsätter att han eller hon anmäler sig som arbetssökande som söker heltidsarbete.

För mottagare av allmänt stöd ska det ordnas samtal om jobbsökning enligt serviceprocessen för arbetssökande och i enlighet med propositionen om allmänt stöd ordnas kompletterande samtal om jobbsökning enligt servicebehovet ansikte mot ansikte om arbetslösheten drar ut på tiden. I fråga om arbetssökande under 25 år ska närvaromöten ordnas i ett tidigare skede av erhållandet av allmänt stöd och under en längre tid än i fråga om äldre mottagare av allmänt stöd. För personer under 25 år är syftet att minska marginaliseringsrisken på grund av arbetslöshet för unga personer samt ungdomsarbetslösheten.

Övergången till studier för unga personer som saknar utbildning stöds dessutom genom de ändringar som i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen föreslås i den skyldighet för unga att söka till utbildning. Dessa ändringar gäller fullgörandet av skyldigheten genom att söka till utbildning som inte leder till examen.

Den helhet som bildas av de tre regeringspropositionerna stöder likabehandlingen av arbetslösa, eftersom utgångspunkten är att alla ska söka sig till arbetskraftsservice som en förutsättning för att få utkomstskydd för arbetslösa och utkomststöd. Serviceprocessen för arbetssökande kommer dock att vara olika för olika arbetssökande på grund av arbetssökandenas olika servicebehov. Dessutom kan arbetskraftsmyndigheternas praxis och till exempel de tillgängliga resurserna variera. Variationer kan också förekomma i hurdana tjänster olika arbetskraftsmyndigheter erbjuder de arbetssökande.

I propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen beskrivs risken att förlora rätten till utkomstskydd för arbetslösa på grund av en förmånspåföljd samt möjligheterna att fullgöra skyldigheten att vara i arbete i anslutning till detta. Dessa faktorer inverkar också på beloppet av utkomststödet, som den arbetssökande eventuellt ansöker om.

7.2 Rätten till arbete samt näringsfriheten

Den som inte får sin oundgängliga försörjning som löntagare eller genom att sysselsätta sig som företagare eller i eget arbete ska enligt propositionen om utkomststöd anmäla sig hos arbetskraftsmyndigheten som arbetssökande som söker heltidsarbete. I fråga om löntagare avser detta arbete som inte är utförs på heltid.

Med belopp som krävs för oundgänglig försörjning ska i fråga om företagare avses ett belopp som motsvarar minimibeloppet av arbetslöshetsförmånen. I praktiken ska en person anmäla sig som arbetssökande, om han eller hon inte som löntagare eller genom eget arbete eller egen företagarkerksamhet förmår trygga sin försörjning.

Den serviceprocess för arbetssökande och de ändringar avseende jobbsökningsskyldigheten enligt sysselsättningsplanen och publicerande av sökandens jobbsökarprofil som föreslås i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen kommer att främja arbetssökandes möjligheter att få arbete och förbättra deras förutsättningar att få arbete. Till denna del handlar det om att den offentliga arbetskraftsservicen kommer att riktas in på ett mer ändamålsenligt sätt.

Att arbetslösa kommer att få allmänt stöd som tryggar den grundläggande försörjningen under tiden för arbetslöshet och i synnerhet det att det ordnas samtal om jobbsökning när arbetslösheten för den som får allmänt stöd blir mer långvarig kommer att främja arbetslösa arbetssökandes möjligheter att få arbete. Effekten av de samtal om jobbsökning som anknyter till det allmänna stödet baserar sig på att arbetskraftsmyndigheten senast i detta skede kommer att ha möjlighet, och också skyldighet, att försäkra sig om att den arbetssökande har hänvisats eller kommer att hänvisas till service som motsvarar det egna servicebehovet.

Alla tre regeringspropositioner som behandlas här bildar en helhet som kommer att stödja den rätt till arbete som tryggas i 18 § i grundlagen.

7.3 Rätten till social trygghet

Enbart det att grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet slås samman till ett enda allmänt stöd bedöms inte medföra något behov av det sistahandsskydd som avses i grundlagen, i praktiken utkomststöd. Behovsprövningen av det allmänna stödet påverkar

endast dem som har andra inkomster. Således kommer ändringarna mer sannolikt att ha konsekvenser för sådana arbetslösa som i princip inte är berättigade till utkomststöd.

Maximibeloppet av det allmänna stödet kommer att vara lika stort som beloppet av den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel. För närvarande är den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel och det fulla beloppet av arbetsmarknadsstöd lika stora som grunddagpenningen. I beloppet föreslås inga ändringar. Den som får allmänt stöd eller inkomstrelaterad dagpenning på grund av arbetslöshet kommer i huvudsak att omfattas av samma arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmån som tidigare och av förmånspåföljder enligt den föreslagna lagen om allmänt stöd och lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

De ändringar som gäller påföljderna inom utkomstskyddet för arbetslösa bedöms inte öka antalet påföljder som föreläggs. Förmånspåföljder föreslås dock till skillnad från nuläget bli förelagda redan för en första försummelse i anslutning till jobbsökning och arbetskraftsservice. Dessutom kommer antalet förelägganden av skyldighet att vara i arbete (dvs. antalet tillsvidare indragningar av en rätt till förmån) att öka. Detta kan leda till att fler arbetslösa än hittills blir tvungna att ty sig till utkomststöd, vars belopp samtidigt skärs ned.

Några påföljder avseende utkomstskyddet för arbetslösa föreläggs inte för närvarande, och kommer inte att föreläggas när de föreslagna ändringarna genomförs, utan att den arbetssökande först har erbjudits någon åtgärd som ingår i den egna serviceprocessen och som den arbetssökande har försummat. I fråga om annan arbetskraftsservice och andra åtgärder som hänför sig till jobbsökning kan det av den arbetssökande förutsättas bland annat att han eller hon söker sig till service eller söker ett visst antal arbetsmöjligheter. Att den arbetssökande inte blir antagen till en viss service eller att arbetssökandet inte ger resultat kommer emellertid inte att leda till förlust av arbetslöshetsförmåner. Den arbetssökande kommer fortfarande att ha möjlighet att genom sin egen verksamhet undvika att bli föremål för påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa eller förhindra att utkomststödet belopp minskas med 20 eller 40 procent.

Exempel: Till en arbetssökande som bor ensam och saknar andra inkomster och förmögenhet har det betalats arbetsmarknadsstöd (i fortsättningen allmänt stöd) till ett belopp av 800 euro brutto i månaden (37,21 euro per dag x 21,5 dagar). Förmånen är skattepliktig. Eftersom personen saknar andra inkomster och förmögenhet, kan personen beroende på sin övergripande situation utöver arbetslöshetsförmån också få utkomststöd för sina utgifter.

Den arbetssökande åläggs en skyldighet att vara i arbete, vilket innebär att han eller hon förlorar rätten till förmån tills vidare. Personens disponibla inkomster minskar med nettobeloppet av arbetslöshetsförmånen, dvs. med cirka 640 euro/mån. (beräknat med en förskottsinnehållning på 20 procent).

För närvarande kompenserar utkomststödet förlusten av arbetslöshetsförmån fullt ut i den beräkning som görs för utkomststödet.

I fortsättningen kommer nivån på utkomststödet för en arbetssökande som får utkomststöd att vara cirka 18 euro lägre i månaden, eftersom det görs en nedskärning på tre procent i nivån på grunddelen för en ensamboende person som fyllt 18 år. Utkomststödet kommer fortfarande i princip att kompensera förlusten av

arbetslöshetsförmån till fullt belopp, men om personen gör sig skyldig till ett arbetskraftspolitiskt klandervärt förfarande kan detta leda till en sänkning av utkomststödets grunddel, om inte detta är oskäligt med tanke på personens övergripande situation. Sänkningen av utkomststödets grunddel skulle i fråga om den första månaden vara 20 procent (cirka 115 euro i månaden, varvid de disponibla inkomsterna kommer att vara sammanlagt cirka 132 euro mindre i månaden än för närvarande) och i fråga om de följande månaderna 40 procent (cirka 230 euro i månaden, varvid de disponibla inkomsterna kommer att vara cirka 248 euro mindre i månaden än för närvarande). Sänkningen av grunddelen på basis av skyldigheten att vara i arbete kan fortgå högst sex månader. Sänkningen upphör om personen börjar avveckla skyldigheten att vara i arbete exempelvis genom att börja arbeta eller genom att delta i sysselsättningsfrämjande service enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Under tiden för dessa tjänster betalas arbetslöshetsförmån trots skyldigheten att vara i arbete.

De disponibla inkomsterna kommer att minska högst på det sätt som beskrivs ovan också om personen inte i initialskedet får utkomststöd.

Såsom det konstateras ovan är det fulla beloppet av det allmänna stödet lika stort som den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel, och behovsprövningen av det allmänna stödet ska även i fortsättningen gälla dem som har andra inkomster med vilka de kan trygga behovet av grundläggande försörjning. Gränsen för föräldrarnas inkomster vid partiellt allmänt stöd kommer att vara högre än föräldrarnas inkomstgräns i det nuvarande partiella arbetsmarknadsstödet.

I propositionen om utkomststöd föreslås det att nivån på stödets grunddel sänks med 2–3 procent i fråga om myndiga mottagare av utkomststöd. Nivån på utkomststödet bedöms för närvarande vara högre än det existensminimum som grundlagen kräver och lär således uppfylla de grundlagsenliga kraven även efter nedskärningarna på 2–3 procent.

På ovannämnda grunder bedöms det föreslagna allmänna stödet både uppfylla den grundlagsfästa skyldigheten för det allmänna att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses och vara förenligt med de internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

En persons arbetsförmåga eller arbetsoförmåga bör bedömas inom ramen för det samlade systemet för social trygghet. Vilket som helst läkarutlåtande där en person konstateras vara arbetsoförmögen innebär inte direkt att han eller hon har rätt till i grundlagen avsett sistahandsskydd utan att först försöka försörja sig själv med sin befintliga arbetsförmåga. Den primära förmånen för en person som har ett läkarutlåtande som visar arbetsoförmåga ska enligt förslaget vara en social förmån som betalas på grund av arbetsoförmåga, såsom exempelvis sjukdagpenning eller invalidpension.

Om en person enligt det förmånsbeslut som avses ovan kan anses vara förmögen att arbeta, ska han eller hon också med hänsyn till utkomststödet vara skyldig att söka arbete och på så sätt främja sin egen jobbsökning. Syftet med de föreslagna ändringarna i utkomststödet är att tydliggöra utkomststödets karaktär av en stödform som beviljas i sista hand och att effektivisera de förfaranden som syftar till att få arbetslösa som är arbetsföra eller i arbetsför ålder att omfattas av arbetskraftsservice.

De tre propositionerna bedöms som helhet försvaga rätten till social trygghet direkt endast till den del som gäller den nivåjustering på 2–3 procent som föreslås i utkomststödets grunddel. Till övriga delar ska arbetslösa eller personer som ansöker om utkomststöd och som hänvisas till Arbetskraftsmyndigheten som arbetssökande ha möjlighet att genom sitt eget agerande förhindra att de förlorar sin rätt till arbetslöshetsförmån eller att utkomststödets belopp minskas med 20 eller 40 procent.

I fråga om dem som för närvarande har ansökt om utkomststöd men som inte anmält sig som arbetssökande kommer ändringarna att medföra att personen övergår från att omfattas av utkomststödet, som är avsett att vara ett sistahandsskydd, till att omfattas av en orsaksbaserad förmån (utkomstskyddet för arbetslösa). Ändringen stöder till denna del genomförandet av den prioritetsordning för sociala förmåner som avses i grundlagen.

7.4 Stöd för dem som svarar för omsorgen om barn

Enligt artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter ska vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. FN:s kommitté för barnets rättigheter rekommenderade i sina slutsatser från juni 2023 Finland att trygga barnen tillräcklig utkomst genom att undvika sådana nedskärningar i den sociala tryggheten som påverkar barn som riskerar fattigdom och utslagning.

Grunderna för fastställande av inkomstgränsen vid behovsprövningen av det allmänna stödet påverkar försörjningen i fråga om familjer som får sådana inkomster som ska beaktas vid behovsprövningen. Behovsprövningen av det allmänna stödet bedöms dock inte skapa grupper av personer inom den sociala tryggheten som faller utanför systemet, för även om behovsprövningen inverkar på beloppet av allmänt stöd som beviljas en person som har inkomster kommer de barn som stödtagaren har vårdnaden om fortfarande att omfattas av andra förmåner och tjänster som avses i 19 § 2 och 3 mom. i grundlagen.

I serviceprocessen för arbetssökande bedöms den arbetssökandes behov av service och den arbetssökande erbjuds service enligt servicebehovet. Omständigheter som hänför sig till vård av barn kan i viss mån beaktas när de möten mellan den arbetssökande och Arbetskraftsmyndigheten som ingår i serviceprocessen ordnas, eftersom den arbetssökande har möjlighet att själv välja en lämplig tid för besöken. Möjligheten att påverka tidpunkterna kan vara mer begränsad när det gäller den egentliga servicen, om någon tjänst exempelvis behöver inledas vid en viss tidpunkt.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs det att en arbetssökande har giltig orsak att vägra ta emot arbete som Arbetskraftsmyndigheten anvisat honom eller henne, om han eller hon inte ges skälig tid att ordna vård för barn eller vård av någon annan närstående person som är beroende av honom eller henne. I praktiken innebär detta att den som söker arbete ska sträva efter att ordna vården av ett barn, men om kommunen inte kan ordna en vårdplats föreläggs den arbetssökande inga påföljder avseende utkomstskyddet för arbetslösa för försummelse att söka arbete. I bestämmelsen föreslås inga ändringar.

De förslag som gäller utkomststödets grunddel, sänkningen av grunddelen och slopandet av förvärvsinkomstavrdraget inverkar på vårdnadshavarnas ekonomiska möjligheter att ta hand om sina barn.

Som helhet bedöms de föreslagna ändringarna i serviceprocessen för arbetssökande och de omständigheter som hänför sig till jobbsökningen inte avsevärt förändra nuläget när det gäller arbetssökandes skyldigheter i fråga om vården av barn. När en arbetssökande däremot förlorar sin rätt till arbetslöshetsförmån och beloppet av utkomststödet till den arbetssökande sänks, kan detta på det sätt som nämns ovan i samband med utkomststödet medföra att det ekonomiska stödet till barnfamiljer minskar.

7.5 Kommunal självstyrelse

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis i fråga om den kommunala självstyrelsen betonat att när bestämmelser om kommunernas uppgifter införs, gäller det att samtidigt se till att kommunerna i enlighet med finansieringsprincipen har faktiska möjligheter att klara av dem. Utskottet har på grund av grundlagens skydd av självstyret ansett att storleken av de finansieringsuppgifter som åläggs kommunerna inte får försämra deras funktionsförsättningar på ett sätt som kunde äventyra deras möjligheter att självständigt besluta om sin ekonomi och därigenom sin förvaltning. Finansieringsprincipen ingår också i artikel 9.2 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse, där det föreskrivs att de lokala myndigheternas ekonomiska resurser ska motsvara de uppgifter som tilldelats dem i grundlag och annan lag. Grundlagsutskottet har ansett att det väsentliga med tanke på genomförandet av finansieringsprincipen är huruvida ändringen bedöms äventyra den ekonomiska aspekten av den kommunala självstyrelsen som tryggas i grundlagen.

De ändringar som föreslås i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen har inte ansetts stå i strid med 121 § i grundlagen. De ändringar i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen som gäller serviceprocessen kommer att minska arbetskraftsmyndighetens uppgifter med sammanlagt 572 årsverken. Detta motsvarar 34,3 miljoner euro. För genomförandet av finansieringsprincipen föreslås det att kommunernas statsandelsfinansiering dock minskas med endast 1,08 miljoner euro, eftersom arbetsuppgifterna tidigare har varit underresurserade.

De ändringar som föreslås i propositionen om allmänt stöd bedöms ha endast små konsekvenserna för arbetskraftsmyndigheterna.

I propositionen om utkomststöd föreslås det att kommunernas finansieringsansvar för kostnaderna för det grundläggande utkomststödet höjs i fråga om en del mottagare av utkomststöd. Till denna del kommer kommunerna att ersättas för det ökade finansieringsansvaret via statsandelssystemet för basservice i form av en permanent ökning av statsandelen. Eftersom avsikten är att kommunerna ska ersättas för detta ökade finansieringsansvar, kommer ökningen av finansieringsansvaret inte att vara problematisk med hänsyn till 121 § i grundlagen.

Samtidigt kommer kommunernas utgifter att öka genom att arbetskraftsmyndigheternas utgifter ökar. Propositionen om utkomststöd beräknas öka antalet kunder hos arbetskraftsmyndigheten med cirka 44 000 personer och arbetskraftsmyndighetens utgifter med cirka 7 miljoner euro varje år. Denna persongrupp kommer till stor del att utgöras av personer utan inkomster och av deltidsanställda som redan med stöd av gällande lagstiftning borde styras till att bli kunder hos arbetskraftsmyndigheten, och som redan i nuläget hör till dem som Folkpensionsanstalten har i uppgift att hänvisa till rätt förmån. En liten del av denna persongrupp kommer att utgöras av föräldrar som sköter barn under skolåldern hemma utan att få en primär förmån och heltidsstuderande som inte får studieförmån. Det bedöms att tidpunkten för när de som sköter barn hemma utan förmån börjar omfattas av arbetskraftsmyndighetens tjänster kommer att tidigareläggas, men dessa bedöms inte utgöra någon egentlig ny persongrupp hos arbetskraftsmyndigheten. Även i fråga om de studerande som ingår i denna persongrupp bedöms det att tidpunkten då de börjar omfattas av arbetskraftsmyndighetens

tjänster kommer att tidigareläggas, och inte heller de bedöms utgöra någon egentlig ny persongrupp. Det rör sig om studerande som inte får en primär förmån, exempelvis studiestöd, för sina studier, till exempel för att de har förbrukat sina studiestöds månader eller för att studierna inte har framskridit inom den målsatta tiden. I propositionen om utkomststöd föreslås i 2 a § 4 mom. i lagen om utkomststöd en bestämmelse som gör det möjligt att stödja studier som dragit ut på tiden med utkomststöd i högst ett år, om det är realistiskt att studierna kan slutföras inom den tidsfristen. Således kommer de som bedöms bli hänvisade till att bli kunder hos Arbetskraftsmyndigheten att vara sådana studerande som har haft betydande utmaningar eller fördröjningar i sina studier.

På ovannämnda grunder bedöms det att propositionen om utkomststöd inte kommer att medföra att det bildas en sådan ny kundgrupp hos Arbetskraftsmyndigheten för vilken det i enlighet med kommunernas finansieringsprincip ska betalas ersättning till kommunerna, och propositionen bedöms således inte heller till denna del utgöra något problem med hänsyn till 121 § i grundlagen.

Enligt förslaget i propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen ska Arbetskraftsmyndigheterna bättre än tidigare kunna rikta resurserna inom serviceprocessen till sådana kunder som behöver mer stöd för sin jobbsökning. Detta kommer att göra det möjligt att rikta resurser även till dem som från att ha omfattats av utkomststöd nu blir kunder inom Arbetskraftsservicen. Dessa kommer både att vara nya kunder och åtminstone delvis även personer som behöver mer stöd för sin jobbsökning. I och med de föreslagna ändringarna kan den resurs som använts för kunder som får arbete genom självständig jobbsökning överföras även till de kunder som överförs från utkomststödet. Detta kommer att bidra till att ge Arbetskraftsmyndigheterna faktiska möjligheter att sköta de uppgifter som enligt lag hör till Arbetskraftsmyndigheterna, och det främjar därmed genomförandet av finansieringsprincipen.

På de grunder som anförts ovan anses de sammantagna konsekvenserna av de tre propositionerna inte äventyra genomförandet av finansieringsprincipen.

Dessutom kan det konstateras att de sammantagna konsekvenserna av ändringarna av förmånerna enligt de tre propositionerna och ändringen av beskattningen kommer att stärka den kommunala ekonomin. Propositionen om utkomststöd bedöms stärka den kommunala ekonomin med cirka 56 miljoner euro, medan propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen bedöms stärka den kommunala ekonomin med cirka 0,7 miljoner euro och propositionen om allmänt stöd med cirka 0,8 miljoner euro. Effekter uppkommer således främst genom propositionen om utkomststöd. Kommunerna finansierar hälften av det grundläggande utkomststödet men cirka en tredjedel av arbetslöshetsförmånerna, vilket innebär att de minskade utgifterna för utkomststödet och de ökade utgifterna för arbetslöshetsförmånerna minskar kommunernas finansieringsandel. Cirka 40 procent av skatteeffekterna gäller den kommunala ekonomin. Dessutom kommer hälften av den besparing på cirka fem miljoner euro som propositionerna sammantaget medför att riktas till kommunerna⁶.

Beaktandet av finansieringsandelarna för de olika förmånerna sker emellertid vid olika tidpunkter. Kommunernas finansieringsandel i det grundläggande utkomststödet beaktas som ett avdrag i statsandelarna med två års fördröjning. Kommunernas andelar av arbetslöshetsförmånerna faktureras hos kommunerna månatligen i efterskott. Ökningen av finansieringsandelen för

⁶Det bedöms att antalet förelägganden av skyldighet att vara i arbete som föranleds av propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen kommer att öka jämfört med nuläget. Till den del som påföljder i större utsträckning än för närvarande kommer att föreläggas personer som får utkomststöd uppskattas det att även antalet sänkningar av utkomststödet grunddel kommer att öka. Räknat i euro kommer effekten av detta vara att utgifterna för utkomststödet minskar med cirka fem miljoner euro på årsnivå.

arbetslöshetsförmåner syns alltså snabbare i den kommunala ekonomin än den minskning av utgifterna för utkomststödet som sker med två års fördröjning.

BILAGA 1. Sammantagna konsekvenser: Utkomststöd, allmänt stöd och påföljdssystemet inom utkomstskyddet för arbetslösa

Konsekvenser för personer i arbetsför ålder					
Försörjning	Välfärd	Hälsa	Jämlikhet	Konsekvenser för jämställdheten	Konsekvenser för tjänsterna för personer i arbetsför ålder
Ändringarna försämrar förmånstagarnas försörjning främst i fråga om personer som är föremål för sanktioner. I vilken mån försörjningen påverkas negativt beror på effekterna på personernas beteende De som får arbete får bättre försörjning. Ändringarna har bedömts ha endast små sysselsättningseffekter Låginkomstgraden kan öka	Hos vissa personer kan välfärden förbättras i och med att de får arbete Hos andra försämras välfärden i och med ökade skyldigheter och sanktioner och försämrad försörjning En minskning av välfärden påverkar förutom de personer i arbetsför ålder som berörs av ändringarna även deras familjer/barn Välfärden och förtroendet för servicesystemet och motivationen att delta i service kan försämras när skyldigheterna, sanktionerna och påföljderna ökar och om personen trots dessa inte får tillgång till behövliga förmåner eller tjänster	Allt fler kan få problem med psykisk ohälsa, såsom stress och ångest Den hälsorelaterade ojämlikheten kan öka	Effekterna kan vara mest framträdande hos grupper med en svag ställning på arbetsmarknaden, såsom unga som varken arbetar eller studerar, långtidsarbetslösa, arbetslösa med begränsningar i arbets- och funktionsförmågan samt invandrare. Effekterna av sanktioner och påföljder kan ackumuleras hos dem som även annars har svårt att få arbete, såsom personer med begränsningar i arbets- och funktionsförmågan och invandrare	Ändringarna i utkomstskyddet för arbetslösa berör män i högre grad än kvinnor Ändringarna i utkomststödet berör exempelvis kvinnor som är ensamförsörjare och i övrigt uppskattningsvis fler män, eftersom ensamboende män utgör den största gruppen av mottagare av utkomststöd. De sammantagna konsekvenserna av propositionerna berör mest unga personer och män	Kan förbättra bedömningen av servicebehovet och hänvisningen till sysselsättningsfrämjande service Efterfrågan på tjänster som stöder sysselsättning och arbetsförmågan ökar

Centrala ändringar bland de föreslagna ändringarna av utkomststödet och utkomstskyddet för arbetslösa (allmänt stöd) är utöver de ändringar som hänför sig till stödnivån de ändringar som gäller sättet att ordna serviceprocessen för arbetssökande (aktiveringsperioden inom det allmänna stödet) samt skyldigheterna för dem som får utkomststöd och sanktionerna för försummelse av

skyldigheterna. Dessa propositioner har sammantagna konsekvenser också med propositionerna inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, i synnerhet de ändringar som gäller påföljdssystemet inom utkomstskyddet för arbetslösa.

Bedömningen av konsekvenserna är inte lika entydig i fråga om de ändringar som hänför sig till incitament och skyldigheter som i fråga om ändringarna i nivån på förmånerna, eftersom konsekvenserna är beroende av människornas beteende till följd av ändringarna. Allmänt taget visar undersökningarna att påföljderna inom utkomstskyddet för arbetslösa ökar sannolikheten för att arbetslösa får arbete. Effekten av en påföljd kan märkas antingen som en avskräckande effekt innan påföljden verkställs, eller som en efterverkan när påföljden har verkställts. I undersökningar har man konstaterat att den avskräckande effekten rentav är större än effekten av själva verkställigheten av påföljden. Dessutom har det konstaterats att påföljderna har större effekt när de riktas in i början av arbetslöshetsperioderna.

Konsekvenserna av propositionerna berör bland personer i arbetsför ålder i synnerhet arbetslösa arbetssökande och personer som borde anmäla sig som arbetslösa arbetssökande. Såväl ändringarna i utkomststödet som ändringarna i påföljdssystemet inom utkomstskyddet för arbetslösa kommer att medföra att det sannolikt är samma kundgrupper, nämligen unga män, personer med lägre utbildningsnivå och personer med olika begränsningar i arbets- och funktionsförmågan samt invandrare, som blir föremål för sanktionerna inom utkomststödet och påföljderna inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa. Dessa kundgrupper är redan i utgångsläget låginkomsttagare och har ofta en svag ställning på arbetsmarknaden och behöver därför stöd för att få arbete. I dessa grupper kan sanktioner och påföljder i stället för att leda till sysselsättning fördjupa arbetslösheten och öka fattigdomen, försämra välfärden och bidra till att personen hamnar i en negativ spiral mot större utsatthet.

Syftet med de föreslagna sanktionerna och påföljderna är att arbetslösa arbetssökande i högre grad ska styras till och delta i sysselsättningsfrämjande service. Exempelvis kommer aktiveringsperioden för dem som får allmänt stöd att basera sig på samtal om jobbsökning som ordnas ansikte mot ansikte.

Samtliga propositioner kommer att öka efterfrågan på tjänster som stöder sysselsättning och arbetsförmågan. I propositionerna hänvisas det till samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd som främjar sysselsättningen som ett verktyg för att identifiera de arbetslösas behov av service och tillgodose dem. Samarbetsmodellen tillför dock inte servicesystemet några ytterligare resurser, utan den baserar sig på en samordning av arbetskraftsmyndighetens, välfärdsområdets och Folkpensionsanstaltens tjänster.

Förtroendet för systemet och motivationen att delta i tjänsterna kan försämrars om den berörda personen inte har en faktisk möjlighet att få det stöd och den service som han eller hon behöver, trots att sanktionerna och påföljderna skärps. För att personen ska kunna fullgöra skyldigheterna och undvika sanktioner och påföljder förutsätts det bland annat att han eller hon får tillräckligt stöd och tillräcklig handledning i att identifiera den primära förmånen och ansöka om den, identifiera och fullgöra de nya skyldigheter som gäller en förmånstagare (exempelvis jobbsökarprofilen, anmälan som arbetslös) samt i att skaffa sig kunskaper om förändringarna i påföljdssystemet. Exempelvis för personer med begränsningar i arbets- och funktionsförmågan (t.ex. inlärningssvårigheter), invandrare med svaga språkkunskaper samt personer med bristande kompetens och möjlighet att sköta ärenden digitalt kan det vara svårt att ta till sig dessa frågor. Kunderna behöver därför handledning och stöd av arbetskraftsmyndigheten och Folkpensionsanstalten. I propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen föreslås det att tjänstemännen ska ha prövningsrätt baserad på servicebehovet när de fastställer serviceprocessen för en kund. Detta kommer att göra det möjligt att rikta resurserna så att tjänstemännen kan fokusera tjänsterna och rådgivningen på de kunder

som har mest nytta av dem. I propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen föreslås dessutom en minskning av Arbetskraftsmyndigheternas lagstadgade uppgifter. Eftersom minskningen är större än det avdrag som görs i statsandelsfinansieringen kommer Arbetskraftsmyndigheterna att ha mer resurser i förhållande till antalet lagstadgade uppgifter.

Skyldigheter samt avskräckning i form av sanktioner och påföljder medför bevisligen att människor i större utsträckning arbetar, men de leder samtidigt till osäkra tidsperioder i en persons yrkeskarriär och till att yrkeskarriären präglas av låglönejobb. Dessutom påverkar skyldigheterna och sanktionerna samt påföljderna på ett övergripande sätt välbefinnandet hos dem som är föremål för dem och deras närstående, vilket kan märkas exempelvis som ökad ångest och stress. Detta kan ha konsekvenser i form av en ökad efterfrågan på social- och hälsovårdstjänster. Dessutom är det möjligt att sanktioner och påföljder kommer att riktas till människor som redan är i en svagare ställning och som behöver stöd för att få arbete. I fråga om dem vars ställning förbättras till följd av de föreslagna ändringarna eftersom de börjar omfattas av Arbetskraftsservice eller får arbete kommer konsekvenserna däremot att vara de motsatta och öka välfärden.

BILAGA 2. Sammanfattning av konsekvenserna av ändringarna i utkomststödet

Konsekvenserna av reformen av utkomststödet 2026 i sig respektive sammantaget med lagändringarna 2024 och 2025.⁷ Källa: Tervola, J. & Ollonqvist, J. (2025)

		Nivån före de ändringar som beaktats i granskningen	Reformen av utkomststödet 2026, ändring	Ändringarna sammanlagt 2024–2025 och reformen 2026
Grundläggande utkomststöd	Totala utgifter, mn €		-110	65
	Mottagarhushåll (1000)		-26	-4
	Enskilda mottagare (1000)		-46	-14
	Ginikoefficient	28,8	0,1	0,7
	Medianinkomst, €/konsumtionsenhet/år	27 318	-3	268
Låginkomstgrad ⁷	Hela befolkningen (60)	13,15	0,2	2,2
	Hela befolkningen (50)	6,04	0,3	2,1
	Personer under 18 år (60)	11,2	0,3	3,0
	Personer över 65 år (60)	13,3	0,0	0,4
	Sysselsatta (60)	3,7	0,1	1,5
	Icke sysselsatta (60)	40,1	0,5	5,6
	Män (60)	13,2	0,2	2,1
	Kvinnor (60)	13,1	0,2	2,2
	Låginkomstgap (60) ⁸	15,1	0,5	3,0
	1:a decilens andel av inkomsterna	3,7	0,0	-0,3

⁷På grund av ett fel i beräkningen av boendenormen stämmer de uppskattningar som presenteras i tabellen inte helt överens med kalkylerna i kapitel 3 i bedömningspromemorian om konsekvenserna för inkomstfördelningen. Detta påverkar särskilt uppskattningarna av antalet hushåll/personer som får grundläggande utkomststöd och de totala utgifterna. Reformen av utkomststödet 2026: -91 (totala utgifter, miljoner euro), -19 (mottagarhushåll (1000)), -33 (enskilda mottagare (1000)). Totalt 2024–2025 och reformen 2026 13, -11, -22.

Uppskattningarna visar att låginkomstgraden har stigit särskilt i fråga om barnfamiljer och icke sysselsatta. Reformen av utkomststödet 2026, där man i simuleringen har kunnat beakta nedskärningen i grunddelen och sloandet av förvärvsinkomstavdraget, kommer att minska antalet mottagare av utkomststöd och utgifterna men öka och fördjupa inkomstskillnaderna och låginkomstproblematiken. Lagändringarna 2024–2025 och reformen av utkomststödet 2026 kommer att höja låginkomstgraden i fråga om hela befolkningen med 2,2 procentenheter och låginkomstgraden för barn med 3 procentenheter. Ginikoefficienten bedöms till följd av ändringarna öka med 0,7 enheter.

Att låginkomstgraden för barn har stigit jämfört med tidigare uppskattningar beror främst på att den tidigare använda årsmodellen i de simulerade värdena inte i tillräcklig grad beaktade andelen barnfamiljer som får utkomststöd. Därför hade många barnfamiljer i utgångsläget felaktigt placerats under låginkomstgränsen. Eftersom familjerna beräknat enligt månadsmodellen de facto ligger över låginkomstgränsen, påverkar nedskärningarna kraftigare låginkomstgraden i fråga om denna grupp. Således avviker uppskattningarna enligt månadsmodellen av antalet barn som lever i låginkomsthushåll enligt situationen efter nedskärningarna inte avsevärt från de uppskattningar som exempelvis social- och hälsovårdsministeriet lade fram hösten 2024 med hjälp av årsmodellen. Men eftersom utgångsläget har preciserats riktar sig ändringen de facto inte särskilt till sådana barnfamiljer som redan ligger under låginkomstgränsen (så att den fördjupar låginkomstproblematiken för deras del) utan i högre grad än vad man tidigare uppskattat till familjer som ligger över låginkomstgränsen, vilket syns som en förändring i låginkomstgraden. Tervola & Ollonqvist (2025) bedömer att mikrosimuleringsmodellen SISU överskattar konsekvenserna av de ändringar i utkomststödet som föreslås för 2026 också efter preciseringarna, när uppskattningen enligt modellen jämförs med den uppskattning som Folkpensionsanstalten tagit fram och som anges i regeringens proposition. Enligt den preciserade månadsmodellen skulle antalet låginkomsttagare öka med 5 000 personer (cirka 0,1 procentenheter), men också detta torde vara en överskattning. Detta påverkas i synnerhet av att modellen överskattar effekten av sloandet av förvärvsinkomstavdraget i utkomststödet. Månadsmodellen överskattar fortfarande betydligt antalet hushåll som har arbetsinkomster samtidigt som de får utkomststöd.